

REDACTIONEEL

E. Smits

In dit decembernummer van 2002 brengen we u het laatste nieuws vanuit de redactie en enkele vermeldingen die u zeker even moet noteren.

We hebben dit jaar weer 4 nummers uit doen gaan met als groot verschil: fotopagina's. Gold dit als een presentje voor ons 15-jarig bestaan; door enkele veranderingen zijn we in staat - financieel gezien - dit door te laten gaan. Er is n.l. besloten het blad over de gehele oplage in het vervolg door de TGP te laten bezorgen. Het financiële voordeel van het contract met TGP is nu omgezet in de kosten van de fotopagina. Een voordeeltje waar alle leden van kunnen profiteren.

We zijn ondertussen al druk bezig met het samenstellen van het fotomateriaal. We willen daarom hierbij een oproep doen aan alle leden om fotomateriaal van personen en/of anderszins, met een korte beschrijving, aan ons op te sturen. We zouden dit dan kunnen gebruiken voor publicatie.

Naast foto's denken we aan kopij met als onderwerp: "Mijn favoriete voorouder"; bij voorkeur niet meer dan één A4. Ook een bijzondere achternaam kan een leuk item zijn voor een verhaaltje, duik eens in uw archief en stuur uw kopij zo spoedig mogelijk naar de redactie.

Voor belangstellenden zijn nog steeds verkrijgbaar oude Sneepers vanaf no. 23 en "onderwerpenlijsten van leden", deze kunnen besteld worden via de redactie.

Bezoek ook eens onze website voor het laatste nieuws en/of mededelingen van het bestuurlijke front. Leden die geen e-mail hebben, kunnen GRATIS gebruik maken van onze site. Ze kunnen hun wensen kenbaar maken aan de redactie, die dan zal zorgdragen voor de juiste - ter zake doende - publicatie via dit medium.

Tot slot: schroom niet om uw kritiek en bijdrage te leveren, hetzij per post of e-mail en altijd te richten aan de redactie met vermelding van uw lidnummer.

Rest ons nog u allen een heel goede jaarwisseling en een voorspoedig 2003 toe te wensen en daarbij veel succes met uw hobby.

Erratum

Bladzijde 136 van De Sneuper 64:

Andrys Oedses Feenstra was brouwer in "Het Springend Hert" i.p.v. in de vermelde brouwerij "De Vergulde Klok".

LEDENNIEUWS

E. Smits

NIEUWE LEDEN:

NB 214 Meertens-Instituut, Joan Muyskenweg 25, 1096 CJ AMSTERDAM

no. 333 dhr. D.J. Deuzeman, Achterwei 36, 9269 TP VEENWOUDEN, tel: 0511 - 472375, e-mail: ddeuzeman@ncrvnet.nl
ho: algemene historie

no. 334 dhr. M. Hamstra, Mathenesserweg 315, 3026 GC ROTTERDAM, tel: 010 - 4332726, e-mail: mhamstra@zonnet.nl
fo: Hamstra-Achtkarspelen, Postmus, Jonker-Groningen.

no. 335 dhr. J. Hamstra, Broekheurne Ring 563, 7544 TN ENSCHEDE, tel: 053 - 4762498, e-mail: jakehamstra@home.nl
fo: Hamstra, de Jong, van der Land en Antonides uit Veenwouden, Zwaagwesteinde, Kollumerland en Damwoude.

no. 336 dhr. H. van Olderen, Klooster 3, 7741 NB COEVORDEN, tel: 0524 - 518102, e-mail: jha@coevorden.nl
fo: Haisma, Aartsma. Historie Dokkum, Engwierum en Kollum.

no. 337 dhr. J.H. Beens, de Meren 16, 9258 GM EESTRUM. tel: 0512 - 472092, e-mail: j.h.beens@hccnet.nl
fo: (herstel) historische paden, de Jong-Dantumadeel.

no. 338 dhr. H. Leichtenberg, de Tuinen 20, 9291 EW KOLLUM. tel: 0511 - 451532, e-mail: hesti@wish.nl. fo: van der Steeg.

no. 339 mevr. A.R. van Belkum, de Sluis 35, 9351 DB LEEK. tel: 0594 - 512901, e-mail: kvanbelkum@home.nl
fo: van Belkum, Hoekstra uit Kollumerland.

no. 340 dhr. Kl. Sierksma, Woelwijk 1, 9255 KE TYTSJERK. tel: 0511 - 431600, e-mail: klaes.sierksma@wanadoo.nl
ho: Liudger

no. 341 mevr. H. Postma - Heringa, Jintewarren 35, 9254 GA HURDEGARYP, tel: 0511-476530, e-mail: g.postma13@chello.nl
fo: Heringa, van der Veen o.a. Engwierum en Kollumerzwaag.

no. 342 dhr. J.L. Kuiperi, Plantage Doklaan 43, 1018 CM AMSTERDAM, tel: 020-6232487, e-mail: j.l.kuiperi@chello.nl

no. 343 dhr. K.H. Lijzenga, Jarigsmastins 18, 8925 EG LEEUWARDEN, tel: 058-2670775, e-mail: kh.lijzenga@freeler.nl
fo: Lijzenga, Lysenga en Liezenga uit Rinsumageest e.o.

no. 344 mevr. P. Hania - Faber, Hegedyk 36, 9024 EB WEIDUM, fo: Hania, Bierma, Klaases in Dongeradeel.

no. 345 dhr. I. Smit, Rietveld 16, 3641 GS MIJDRECHT, 0297-257003, e-mail: ico@spriensma.org. fo: Spriensma en Kroodsma

no. 346 dhr. Tj. de Jong, Uranusstraat 5, 8303 ZW EMMELOORD,

0527-616650, e-mail: tjeerd.de.jong@worldonline.nl.
fo: De Jong in Dantumadeel en Wieringa in Oostdongeradeel
no. 347 dhr. T. Slijfer, Roer 100, 9733 AK GRONINGEN, 050 -
5414884, e-mail: t.slijfer@wxs.nl.
fo: Slijfer, Sleiver, Sleifer, Sleiffer, Sleijfer, Sleyfer,
Corman, Lefferts, Marcus en Dories.

ADRESWIJZIGINGEN:

no. 289 dhr. A.Rosier, Oranjelaan 273, 6166 BN GELEEN.
tel: 046 - 4749616, e-mail: arjen.rosier@home.nl
no. 280 dhr. W. de Hoop, Drinkwaterweg 585, 3063 VE ROTTERDAM
no. 198 fam. J.G.Stuut, Fabrieksstraat 7, 7442 AG NIJVERDAL,
tel: 0548 - 626082, e-mail: j.g.stuut@wxs.nl
no. 201 dhr. A.Barends, Vlasakker 3, 3235 SZ ROCKANJE
tel: 0181 - 407188.
no. 268 dhr. P.J.Schriemer, e-mail: pjschriemer@wanadoo.nl

BEDANKT per 31-12-2002:

no. 166 dhr. A. Kooistra te Ferwert.
no. 254 mevr. L.A.E. Sevinga-Toornstra, Olterterp.
no. 016 dhr. D. Douma te Bedum.
no. 086 dhr. S. Bijker te Assen (overl.)
no. 093 dhr. J. van der Bij te Lemmer.

VRAAG

Geestelijken van de diocese rond Münster schonken na de Kulturkampf(1872-1878) aan de "niederländische Kirche in Dokkum" een glas-in-lood-raam. De prediker Liudger (Ludgerus) was er op afgebeeld. Dit raam is nu niet meer aanwezig. En een afbeelding of beschrijving ervan is ook niet meer voorhanden. IS ER IEMAND DIE HIER IETS VANAF WEET / OF DIE EENS IN HET KERKARCHIEF KAN NASNEUPEN / OF MISSCHIEN ZELFS WEL IN HET GEMEENTEARCHIEF, WANT HET RAAM IS VOLGENS DE BERICHTEN IN MUNSTER in aanwezigheid van de burgemeester (en de bisschop ?!!!) onthuld. Eigenlijk schonk men het raam "ter ere van Liudger", omdat toen de Munsterse bisschop Johann Bernard Brinkmann "naar Nederland verbannen" was. Die zal er dus in Dokkum wel bij zijn geweest toen het raam werd onthuld, c.q. geplaatst. Het moet in elk geval "gewijd" zijn! Elke tip van de opgelichte sluier zou mij welkom zijn:
KLAES SIERKSMA op Nij Midgaard, Woelwijk 1, 9255 KE TYTSJERK.
e-mail:klaes.sierksma@wanadoo.nl, Telefoon: 0511 43 16 00

(zie ook artikel van Kl. Sierksma op bl. 206 van dit nummer)

**AFSTAMMINGSREEKS FAMILIE VAN DRIESUM,
nakomelingen van Renger Meints en
Haukjen Sybes. (deel 3, slot)**

Hetty Combs (e-mail: a.combs@chello.nl)

**IV-7 Kinderen van Pieter Jemkes de Hoop en Betske Ypes
Koning:**

- Baye Pieters de Hoop (geb. 05-02-1850 Twijzel, overl. 09-01-1936 Achtkarspelen (2) op de leeftijd van 86 jaar). Gehuwd 05-11-1874 Dantumadeel (70) x Wybe Andries Postma (geb. 12-09-1898 Zwaagwesteinde, overl. 07-08-1924 Zwaagwesteinde op de leeftijd van 25 jaar). Arbeider. Z.v. Andries Wybes Postma en Marijke Jans Boek, dagloners te Zwaagwesteinde. 7 Kinderen bekend. Volgt V-16;
- Grietje Pieters de Hoop (geb. 14-09-1851 Twijzel AK (101);
- Jemke Pieters de Hoop (geb. 27-09-1853 Twijzel AK (86);
- Ype Pieters de Hoop (geb. 30-06-1856 Twijzel AK (67). Dagloner. Gehuwd 17-08-1878 Dantumadeel x Aukje Andries Postma (geb. 04-11-1850 Zwaagwesteinde, overl. 02-05-1919 Dantumadeel op de leeftijd van 68 jaar). D.v. Andries Wybes Postma en Marijke Jans Boek, dagloners te Zwaagwesteinde. Kinderen onbekend;
- Sippe Pieters de Hoop (geb. 26-03-1859 Twijzel AK (66);
- Geeske Pieters de Hoop (geb. 18-07-1862 Twijzel AK (149);
- Jan Pieters de Hoop (geb./aang. 02-07-1866 AK, overl. 24-07-1936 Achtkarspelen op de leeftijd van 70 jaar). Gehuwd 09-12-1899 Achtkarspelen x Corneliske Freerks Procee. Kinderen onbekend.

**IV-8 Kinderen van Sytze Sakes Ferwerda en Tjettje Jemkes de
Hoop:**

- Sake Sytzes Ferwerda (geb. 26-10-1858 Dantumadeel (76), overl. 18-02-1927 Dantumadeel (46) op de leeftijd van 68 jaar, gehuwd). Gehuwd geweest. Kinderen onbekend.

**IV-9 Kinderen van Roelof Popkes Vriesema en Augustina
Frederika Lodeizen:**

- Trijntje Roelofs Vriesema (geb. 01-03-1857 Dan (22);
- Popke Roelofs Vriesema (geb. 28-08-1858 Dantumadeel (63);
- Eltje Roelofs Vriesema (geb. 10-03-1861 Dantumadeel (50);
- Meindert Roelofs Vriesema (geb. 26-07-1863 Dantumadeel (139), overl. voor 29-10-1865);
- Meindert Roelofs Vriesema (geb. 29-10-1865 Dan (235);

- Hendrik Lodewijk Roelofs Vriesema (geb. 13-9-1868 Dan (181);
- Detje Roelofs Vriesema (geb. 02-02-1871 Dantumadeel (23), overl. 25-07-1887 Dantumadeel (110) op de leeftijd van 16 jaar). Ongehuwd.

IV-10a Kinderen van Pieter Popkes Vriesema en Baukje Pieters Posthuma:

- Dettje Pieters Vriesema (geb. 08-09-1847 Dantumadeel (57);
- Pieter Pieters Vriesema (geb. 20-02-1850 Dantumadeel (14), overl. 28-09-1883 Dantumadeel (164) op de leeftijd van 33 jaar, gehuwd). Gehuwd geweest. Kinderen onbekend;
- Ybeltje Pieters Vriesema (geb. 15-11-1854 Dantumadeel (96);
- Roelof Pieters Vriesema (geb. 30-01-1853 Dantumadeel (10), overl. voor 07-12-1857);
- Roelof Pieters Vriesema (geb. 07-12-1857 Dantumadeel (118)).

IV-10b Kinderen van Pieter Popkes Vriesema en Sjoerdtje de Graaf:

- Johannes Pieters Vriesema (geb. 30-12-1861 Dantumadeel (248), overl. voor 11-09-1864);
- Meindert Pieters Vriesema (geb. 04-05-1853 Dan (86);
- Johannes Pieters Vriesema (geb. 11-09-1864 Dan (193)).

IV-11 Kind van Folkert Wybes Koopmans en Grietje Popkes Vriesema:

- Teetske Folkerts Koopmans (geb. 21-07-1858 Dantumadeel (56), overl. 11-01-1894 Dantumadeel (19) op de leeftijd van 35 jaar, gehuwd). Gehuwd x Gerrit Pieters Visser (geb. 08-02-1855 Dantumadeel (12). Z.v. Pieter Pieters Visser en Aaltje Gerrits Luunstra. 6 Kinderen bekend. Volgt V-17.

IV-12 Kinderen van Ringer Popkes Vriesema en Hinke Luitjens van der Wal:

- Ymkje Ringers Vriesema (geb. 19-06-1861 Dantumadeel (121);
- Grietje Ringers Vriesema (geb. 04-11-1863 Dan (223);
- Pieter Ringers Vriesema (geb. 22-12-1864 Dantumadeel (265);
- Luitje Ringers Vriesema (geb. 24-08-1867 Dantumadeel (183);
- Gosse Ringers Vriesema (geb. 15-11-1869 Dantumadeel (250);
- Romkje Ringers Vriesema (geb. 20-12-1873 Dantumadeel (313)).

-- V --

V-1 Kinderen van Lieuwe Wybes Veenstra en Berber Jelles Ringersma:

- Jelle Lieuwes Veenstra (geb. 13-02-1864 Dantumadeel (30);
- Maaïke Lieuwes Veenstra (geb. 10-07-1865 Dantumadeel (159);
- Wybe Lieuwes Veenstra (geb. 21-11-1873 Dantumadeel (292)).

V-2 Kinderen van Jan Harkes Hoekstra en Grietje Jelles Ringersma:

- Jelle Jans Hoekstra (geb. 23-01-1869 Dantumadeel (27), overl. voor 09-04-1870);
- Jelle Jans Hoekstra (geb. 09-04-1870 Dantumadeel (91);
- Dirkje Jans Hoekstra (geb. 28-01-1877 Dantumadeel (27)).

V-3 Kinderen van Jan Pieters de Jong en Akke Brants Zijlstra:

- Ymkje Jans de Jong (geb. 14-03-1883 Dantumadeel (77), overl. 13-09-1925 Leeuwarden op de leeftijd van 42 jaar). Ongehuwd;
- Pieter Jans de Jong (geb. 08-07-1884 Dantumadeel (184), overl. 25-09-1914 Dantumadeel (166) op de leeftijd van 30 jaar, gehuwd). Gehuwd geweest. Kinderen onbekend.;
- Brant Jans de Jong (geb. 01-02-1886 Dantumadeel (34);
- Meindert Jans de Jong (geb. 21-02-1888 Dantumadeel (63), overl. 06-02-1916 dantumadeel (20) op de leeftijd van 27 jaar). Ongehuwd.

V-4 Kinderen van Aant Wybes Damstra en Hiltje Pieters de Jong:

- Pieter Aants Damstra (geb. 30-01-1876 Dantumadeel (27);
- Antje Aants Damstra (geb. 05-04-1877 Dantumadeel (113), overl. 26-01-1878 Dantumadeel (18) op de leeftijd van 10 maanden);
- Antje Aants Damstra (geb. 30-05-1878 Dantumadeel (138);
- Wybe Aants Damstra (geb. 02-06-1879 Dantumadeel (161)).

V-5 Kinderen van Johannes van der Schaaf en Janke Pieters de Jong:

- Maaïke Johannes van der Schaaf (geb. 07-02-1882 Dantumadeel (27), overl. voor 06-01-1895);
- Pieter Johannes van der Schaaf (geb. 22-05-1883 Dan (141);
- Dirk Johannes van der Schaaf (geb. 26-08-1884 Dan (211);
- Leentje Johannes van der Schaaf (geb. 20-07-1886 Dan(184);
- Jan Johannes van der Schaaf (geb. 06-07-1888 Dan(172);
- Maaïke Johannes van der Schaaf (geb. 06-01-1895 Dan;
- Meindert Johannes van der Schaaf (geb. 14-01-1900 Dan (12)).

V-6 Kinderen van Meindert Pieters de Jong en Geertje Pieters Kramer:

- Antje Meinderts de Jong (geb. 25-02-1893 Dantumadeel (50), overl. 11-04-1894 Dan (97) op de leeftijd van 13 maanden);
- Antje Meinderts de Jong (geb. 06-02-1895 Dantumadeel (38);
- Pieter Meinderts de Jong (geb. 28-11-1896 Dan (328);

- Leentje Meinderts de Jong (geb. 26-08-1902 Dan(243);
- Dirkje Meinderts de Jong (geb. 1904, overl. 05-11-1904 Dantumadeel (218) op de leeftijd van 9 maanden).

V-7 Kinderen van Pieter Pieters de Jong en Baukje Johannes Dijkstra:

- Reimke Pieters de Jong (geb. 21-12-1866 WED (82);
- Johannes Pieters de Jong (geb. 04-03-1868 WED(18).

V-8 Kinderen van Louw Cats en Tjitkse Folkerts Zuiderbaan:

- Folkert Louws Cats (geb. 09-03-1868 Kollumerland (42);
- Elisabeth Louws Cats (geb. 20-02-1870 Kollumerland (33);
- Saapke Louws Cats (geb. 31-05-1873 Kollumerland (101);
- Dirk Louws Cats (geb. 14-09-1879 Kollumerland (188).

V-9 Kinderen van Miente Foekes van Straten en Eelkje Folkerts Zuiderbaan:

- Saapke Miens van Straten (geb. 19-11-1868 Dan (173);
- Foekje Miens van Straten (geb. 24-12-1870 Dan(222);
- Kuinje Miens van Straten (geb. 29-08-1873 Dantumadeel (137), overl. voor 17-03-1879);
- Tjitske Miens van Straten (geb. 30-07-1876 Dantumadeel (147). Gehuwd x Wiebe Damstra. 1 Kind bekend.;
- Kunje Miens van Straten (geb. 17-03-1879 Dan (55);
- Folkert Miens van Straten (geb. 22-12-1881 Dan(214);
- Geertje Miens van Straten (geb. 06-11-1884 Dan(196);
- Johannes Miens van Straten (geb. 16-08-1887 Dan(159).

V-10a Kinderen van Dirk Folkerts Zuiderbaan en Agnis Everts Stuivenwold:

- Saapke Dirks Zuiderbaan (geb. 31-08-1873 Dantumadeel (210);
- Wytse Dirks Zuiderbaan (geb. 24-03-1875 Dantumadeel (71), overl. 20-07-1875 Dan(143) op de leeftijd van 3 maanden).

V-10b Kinderen van Dirk Folkerts Zuiderbaan en Rinske Egberts Ludema:

- Maria Dirks Zuiderbaan (geb. 08-03-1877 Dantumadeel (80), overl. 02-12-1878 Dan(183) op de leeftijd van 1 jaar);
- Jitske Dirks Zuiderbaan (geb. 24-05-1878 Dantumadeel (132);
- Maria Dirks Zuiderbaan (geb. 09-03-1880 Dantumadeel (82);
- Levenloos dochttertje (geb. 08-02-1882 Dantumadeel (22);
- Sijtje Dirks Zuiderbaan (geb. 13-02-1883 Dantumadeel (42), overl. 19-05-1883 Dan(94) op de leeftijd van 3 maanden);
- Sijtje Dirks Zuiderbaan (geb. 04-07-1884 Dantumadeel (180), overl. voor 08-01-1886);

- Sijtje Dirks Zuiderbaan (geb. 08-01-1886 Dantumadeel (10), overl. voor 26-11-1893);
- Sytze Dirks Zuiderbaan (geb. 1886, overl. 21-12-1891 Dantumadeel (212) op de leeftijd van 5 jaar);
- Folkert Dirks Zuiderbaan (geb. 09-02-1887 Dantumadeel (48), overl. 11-12-1913 Dan (157) 26 jaar). Ongehuwd.;
- Egbert Dirks Zuiderbaan (geb. 04-10-1888 Dantumadeel (256), overl. 30-10-1888 Dantumadeel (181) op de leeftijd van 26 dagen). Helft van een tweeling.;
- Kornelis Dirks Zuiderbaan (geb. 04-10-1888 Dantumadeel (257), overl. 05-12-1889 Dan (182) leeftijd van 14 maanden);
- Egbert Dirks Zuiderbaan (geb. 24-12-1889 Dantumadeel (307), overl. 16-07-1890 Dan(136) op de leeftijd van 6 maanden);
- Tjitske Dirks Zuiderbaan (geb. 08-03-1891 Danutamideel (66), overl. 27-11-1891 (176) op de leeftijd van 7 maanden);
- Sijtje Dirks Zuiderbaan (geb. 26-11-1893 Dantumadeel (282)).

NB. Van de 16 kinderen van Dirk Folkerts Zuiderbaan, bereiken (voor zover bekend) slechts 4 een volwassen leeftijd. Alle andere kindertjes sterven voor hun zesde verjaardag. Hoeveel leed kan een mens verdragen.....

V-11 Kinderen van Everardus Hendricus Sleiver en Rinske Folkerts Zuiderbaan:

- Folkert Everhardus Sleiver (geb. 16-10-1877 Dan (279);
- Geziena Everhardus Sleiver (geb. 12-12-1879 Dan(348);
- Saapke Everhardus Sleiver (geb. 28-09-1881 Dan (224). Gehuwd 22-09-1910 Dan (81)x Romke Huizenga. Kinderen onbekend;
- Marijke Everhardus Sleiver (geb. 14-01-1884 Dantumadeel (18), overl. 25-02-1927 Dantumadeel (92) op de leeftijd van 43 jaar, gehuwd). Gehuwd 09-05-1912 Dantumadeel (30) x Berend Theodorus Pijper (geb. 27-01-1886 Dantumadeel (28). Z.v. Theodorus Pijper en Johanna Bruning. Kinderen onbekend.;
- Tjitske Everhardus Sleiver (geb. 26-05-1886 Dan (139). Geh. 09-05-1912 Dan(31) x Hermanus Schrage. Kinderen onbekend
- Eelkje Everhardus Sleiver (geb. 04-08-1892 Dan (202), overl. 15-02-1894 Dan(57) op de leeftijd van 18 maanden);
- Eelkje Everhardus Sleiver (geb. 30-01-1895 Dantumadeel (28). Gehuwd 11-05-1916 Dantumadeel (28) x Bernardus Gerardus Pijper (geb. 31-05-1888 Murmerwoude (DA 139). Z.v. Gerardus Berends Pijper en Jantje Bernardus Blumers. Zie IV-4b-2 en V-12-4. Kinderen onbekend.

NB. De zusjes Marijke en Tjitske Sleiver trouwen op dezelfde dag.

NB2. De familienaam Sleiver komt ook voor als Slijfer,

Slijver, Sleifer en Sleiffer. Familie is van Pruisisch/Duitse komaf en is Rooms Katholiek. Parenteel komt voor in genealogische bestanden A.C.H. Combs bij onderzoek naar Duitse Immigrantenfamilies in Dantumadeel 18de-19de eeuw. NB3. Van de families Bruning, Pijper en Blumers wordt verwezen naar de diverse genealogiën uit onderzoek A.C.H. Combs. Van Blumers is bovendien een nog uitgebreider onderzoek bekend in het RA te Leeuwarden.

V-12 Kinderen van Gerhardus Berends Pijper en Jantje Bernardus Blumers:

- Klara Gerhardus Pijper (geb. 04-04-1880 Murmerwoude, overl. 27-09-1913 Dantumadeel op de leeftijd van 33 jaar). Gehuwd 01-06-1901 Dantumadeel x Gerardus Bruning (geb. 07-11-1877 Murmerwoude). Arbeider. Z.v. Johannes Gerardus Bruning, stoelenmatter en Hendrikje Jans Lap. 5 Kinderen bekend.
- Bernardus Gerhardus Pijper (geb. 04-08-1882 Murmerwoude, overl. 05-10-1884 Murmerwoude op de leeftijd van 2 jaar);
- Saapke Gerhardus Pijper (geb. 30-11-1884 Murmerwoude). Gehuwd 07-05-1910 Dantumadeel (14) x Ferdinand Schoffelmeer. Kinderen onbekend.;
- Bernardus Gerhardus Pijper (geb. 31-05-1888 Murmerwoude). Gehuwd 11-05-1916 Dantumadeel (28) x Eelkje Everhardus Slijver (geb. 20-01-1895 Dantumadeel (28). D.v. Everhardus Hendricus Sleiver en Rinske Folkerts Zuiderbaan. Zie V-11-7. Kinderen onbekend.;
- Levenloos zoontje (geb. 19-11-1893 Murmerwoude);
- Berend Gerhardus Pijper (geb. 05-03-1891 Murmerwoude, overl. 26-02-1899 Murmerwoude op de leeftijd van 7 jaar).

V-13 Kinderen van Wybe Pieters Geertsma en Sepkje Durks de Hoop:

- Anna Wybes Postma (geb. 31-05-1869 Dantumadeel (129);
 - Dirk Wybes Postma (geb. 09-08-1870 Dantumadeel (187);
 - Pieter Wybes Postma (geb. 25-08-1872 Dantumadeel (164);
 - Tjitske Wybes Postma (geb. 06-04-1879 Dantumadeel (115)).
- NB. Uit dit huwelijk niet meer kinderen. Moeder overlijdt een maand na de geboorte van het jongste kind.

V-14 Kinderen van Geert Pieters Geertsma en Tjitske Durks de Hoop:

- Anna Geerts Geertsma (geb. 29-01-1874 Dantumadeel);
- Dirk Geerts Geertsma (geb. 16-04-1875 Dantumadeel).

V-15 Kinderen van Jemke Sippes de Hoop en Antje Mients van der Schaaf:

- Sjoukje Jemkes de Hoop (geb. 30-01-1880 Dantumadeel (33). Gehuwd 17-09-1908 Dantumadeel (78) x Ebele Brugts Kasemier (geb. 28-03-1884 Kollumerland (62). Z.v. Brugt Kasemier en Taetske Mulder. Kinderen onbekend;
- Antje Jemkes de Hoop (geb. 15-02-1881 Dantumadeel (32), overl. 19-02-1941 Dantumadeel (40) op de leeftijd van 60 jaar, gehuwd). Gehuwd 22-03-1900 Dantumadeel (7) x Freerk Bosgraaf. 1 Kind bekend;
- Grietje Jemkes de Hoop (geb. 16-03-1882 Dantumadeel (66), overl. 05-07-1929 Dantumadeel (47) op de leeftijd van 47 jaar, gehuwd). Gehuwd 17-05-1900 Dantumadeel (36) x Sybren Gerrits Woelinga (geb. 30-08-1879 Dantumadeel (238). Z.v. Gerrit Harmens Woelinga en Jeltje Sybrens Hoekstra. 3 Kinderen bekend.;
- Sippe Jemkes de Hoop (geb. 02-11-1883 Dantumadeel (272). Gehuwd x Pietje Gerrits Westra. 1 Kind bekend.;
- Mient Jemkes de Hoop (geb. 18-03-1887 Dantumadeel (89). Gehuwd 30-07-1910 Kollumerland (54) x Jitkse Kasemier. Kinderen onbekend.;
- Wybe Jemkes de Hoop (geb. 02-10-1889 Dantumadeel (242);
- Trijntje Jemkes de Hoop (geb. 22-06-1894 Dantumadeel (184). Gehuwd (1)?? 17-05-1913 Dantumadeel (49) x dirk van der Lei. Kinderen onbekend.;
- Gehuwd (2)?? 24-05-1917 Dantumadeel (52) x Auke Ebeles Mulder (geb. 27-11-1891 Kollumerland (192). Z.v. Ebele Mulder en Aukje Hoekstra. Kindern onbekend.

V-16 Kinderen van Wybe Andries Postma en Baye Pieters de Hoop:

- Marijke Wybes Postma (geb. 10-01-1878 Zwaagwesteinde). Gehuwd ?? 31-08-1903 Dantumadeel (81) x Dirk van Kammen.;
- Betske Wybes Postma (geb. 30-10-1879 Zwaagwesteinde);
- Andries Wybes Postma (geb. 28-07-1881 Zwaagwesteinde);
- Pieter Wybes Postma (geb. 24-12-1884 Zwaagwesteinde);
- Jan Wybes Postma (geb. 18-06-1887 Zwaagwesteinde). Koopman in galanteriën. Gehuwd 09-06-1914 Achtkarspelen x Willemke Dijkstra. Kinderen onbekend.;
- Aukje Wybes Postma (geb. 08-10-1890 Zwaagwesteinde);
- Jemke Wybes Postma (geb. 25-11-1893 Zwaagwesteinde, overl. 1971 Zwaagwesteinde op de leeftijd van 78 jaar). Koopman in galanteriën. Gehuwd 23-03-1912 Dantumadeel x Hiltje Jilts Postma. 9 Kinderen bekend.

V-17 Kinderen van Gerrit Pieters Visser en Teetske Folkerts Koopmans:

- Folkert Gerrits Visser (geb. 02-08-1883 Dantumadeel (206);
- Pieter Gerrits Visser (geb. 28-02-1885 Dantumadeel (75);
- Aaltje Gerrits Visser (geb. 08-09-1886 Dantumadeel (217);
- Grietje Gerrits Visser (geb. 26-04-1888 Dantumadeel (115);
- Nieske Gerrits Visser (geb. 23-12-1889 Dantumadeel (305).

Bronvermelding:

RAF Leeuwarden: DTB 165 Dantumawoude-Driesum-Wouterswoude 1752-1810, DTBL 166 NH-Gem. Dantumawoude-Driesum-Wouterswoude 1697-1850, DTB 454 NH-Gem. Oudwoude-Westergeest 1727-1811, DTB 455 Oudwoude-Westergeest 1740-1810; BS Geboorten Ferwerderadeel-Dantumadeel-Kollumerland c.a. 1811-1902; BS Huwelijken Ferwerderadeel-Dantumadeel-Kollumerland c.a. 1811-1922; BS Overlijdens Ferwerderadeel-Dantumadeel-Kollumerland c.a. 1811-1942. Aannameregister Familienamen 1811 betreffende plaatsnamen; Quotisatiecohierien 1749 Dantumadeel; bronnen via internet; Kadastrale gegevens van de heer Jouke Dantuma uit Driesum; Genealogisch onderzoek van de heer Erik van Driesum uit Amsterdam; Volkstellingsregister Dantumadeel 1829.

NIEUW BOEKJE OVER WIERUM

'Achter het lijk wordt niet gesproken'

Het boekje geeft een boeiend beeld van 100 jaar Wierummer dorpsgemeenschap en hoe men omging met de weg die iedereen moet gaan. Lees van kleurrijke mensen, mensen die in de meest ernstige situaties van het leven op z'n minst een glimlach opriepen. Aan bod komen gebruiken en gewoonten van de Wierumers bij het begraven van hun doden. Door gebruik te maken van zegslieden en onderzoek buiten Wierum geeft het boekje een tijdsbeeld voor het Noord-Oosten van Friesland. Vele anekdotes staan beschreven, bijvoorbeeld over Romke Beintema, die 40 jaar koopman in Wierum en omstreken is geweest, of Japik Taekes de Vries die zich zelf stemde, op een vergadering, omdat hij dacht 'ik word het toch'. Of Gosse Smit die op bijna elke vergadering wel een opmerking had over de staat van onderhoud van het kerkhof, en dat aan z'n staat van dienst van 25 jaar administrerend kerkvoogd van de Nederlands Hervormde Kerk te Wierum, ook wel verplicht was. Het boekje, met vele foto's en afbeeldingen, wordt in beperkte oplage van 300 stuks gedrukt en komt uit voor de Kerstdagen 2002. Prijs van het boekje inclusief verzendkosten € 25,00, verkrijgbaar bij de schrijver H.J. van Vliet te Baarn.

AFSTAMMINGSREEKS KINGMA

G. Helder (gerhel@hetnet.nl)

-- A-1 --

GERRIT ARJENS, geboren te Anjum rond 1697, zoon van ARIEN GERRYTS en ANTJE KLASSES. Geryt Arjens, te Jouswier, verkoopt in 1729 een stuk land onder Anjum. Uit het Floreenboek van 1738 blijkt dat hij boer is te Jouswier. Hij huurt dan no. 5, Ernsma sathe en no 6, Ernsma hornleger. Gerrit is getrouwd te Anjum op 29 augustus 1728 voor de kerk met AALTJE EELZES, geboren rond 1700. Uit dit huwelijk:

- 1 ARJEN, gedoopt Anjum 22 januari 1730, volgt onder A-II-a.
- 2 GERRYTJE, ged. Jouswier rond 1735, volgt onder A-II-b.
- 3 EELZE, ged. Jouswier in het jaar 1737, volgt onder A-II-c.

-- A-II-a --

ARJEN GERRYTS KINGMA, gedoopt te Anjum op 22 januari 1730, zoon van A-I. Arjen is getrouwd te Metslawier op 4 mei 1758 voor de kerk met AALTJE HANSES GILIAMS, geboren te Metslawier op 30 maart 1738, dochter van HANS GILIAMS. Uit dit huwelijk:

- 1 GERRYTJE, geb. Metslawier, gedoopt aldaar op 22 april 1759.
- 2 LIJSBERT, ged. Metslawier 31-1-1762, volgt onder A-III-a.
- 3 GERRYT, gedoopt te Metslawier op 28 oktober 1764.
- 4 HANS, gedoopt te Ee op 28 juni 1767, volgt onder A-III-b.
- 5 AALTIE, gedoopt te Metslawier op 25 maart 1770.

-- A-III-a --

LIJSBERT ARJENS KINGMA, gedoopt te Metslawier op 31 januari 1762, overleden te Jouswier [in Huis No. 3] op 11 maart 1822, dochter van A-II-a. Lijsbert is getrouwd te Jouswier op 25 april 1779 voor de kerk met JAN BIENSES KINGMA, geboren te Oostrum rond 1760. Uit dit huwelijk:

- 1 GERRIT, geboren te Jouswier op 16 januari 1780.
- 2 GERRITJE, geb. Jouswier 8 februari 1783, volgt A-IV-a.
- 3 BIENSE, geboren te Jouswier op 13 april 1788.
- 4 ARJEN, geboren te Jouswier op 13 april 1788.
- 5 ANTJE, geb. Jouswier 8 maart 1791, volgt onder A-IV-b.
- 6 AALTJE, geb. Jouswier 15 januari 1796, volgt onder A-IV-c.
- 7 ARJEN, geb. Jouswier 15 januari 1796, volgt onder A-IV-d.
- 8 MINNE, geb. Jouswier op 3 januari 1799, volgt onder A-IV-e.
- 9 GRIETJE, geboren te Jouswier op 13 december 1803.

-- A-IV-a --

GERRITJE JANS KINGMA, geboren te Jouswier op 8 februari 1783, dochter van A-III-a. Gerritje is getrouwd te Oostdongeradeel op 26 mei 1817 met LIEUWE HENDRIKS DORENBOS, geboren te Oudwoude in het jaar 1779, zoon van HENDRIK TJEERDS DORENBOS en TRIJNTJE LIEUWES. Uit dit huwelijk:
1 TRIJNTJE, geboren rond 9 februari 1818.
2 JAN, geboren rond 2 februari 1826.

-- A-IV-b --

ANTJE JANS KINGMA, geb. Jouswier 8 maart 1791, overleden te Lioessens 19-9-1877, dochter van A-III-a. Antje is getrouwd te Oostdongeradeel rond 1825 (1) met HENDRIK TEUNIS TAMSMA, geboren rond 1790, overleden rond 1826. Uit dit huwelijk:
1 GRIETJE, geboren rond 2 januari 1826.
Antje is getrouwd te Oostdongeradeel op 20 november 1834 (2) met ANDRIES WILLEMS WIERINGA, geboren te Nes in het jaar 1810, zoon van WILLEM SIJTZES WIERINGA en YTJE ANDRIES.

-- A-IV-c --

AALTJE JANS KINGMA, geb. Jouswier 15 januari 1796, overleden op 9 juni 1868, dochter van A-III-a. Aaltje is getrouwd te Oostdongeradeel rond 1826 (1) met FOKKE KLAZES ROSIER, geboren rond 1790. Uit dit huwelijk:
1 JACOB, geboren te Anjum rond 3 februari 1827.
2 GRIETJE, geboren te Anjum rond 15 maart 1832.
Aaltje is getrouwd Oostdongeradeel op 27 maart 1841 (2) met PIETER ANDRIES DIJKSTRA, geboren te Dokkum in het jaar 1799, zoon van ANDRIES PIETERS DIJKSTRA en JETSKE ARENDS KOOPMAN. Pieter is eerder getrouwd rond 1825 met EMKE DOUWES DIJKSTRA, overleden rond 1840.

-- A-IV-d --

ARJEN JANS KINGMA, geb. Jouswier 15 januari 1796, overleden Kommerzijl [in Huis No. 67] 1 juni 1834, zoon van A-III-a. Arjen is getrouwd te Oostdongeradeel op 31 december 1825 met JELTJE ANDRIES DIJKSTRA, geboren te Paesens in het jaar 1797, dochter van ANDRIES ANDRIES DIJKSTRA en WILLEMKE KLAZES. Uit dit huwelijk:
1 ANDRIES, geb. Paesens 13-4-1824, overl. ald. 5 juni 1824.
2 ANDRIES, geb. Paesens op 19 maart 1826, volgt onder A-V-a.
3 ELISABETH, geboren te Paesens op 27 maart 1829, overleden te Anjum op 21 januari 1847.
4 WILLEMKE, geboren te Kommerzijl op 26 juli 1833.
5 WILLEM, geb. het jaar 1834, overleden Anjum op 1 mei 1843.

-- A-V-a --

ANDRIES ARJENS KINGMA, geboren te Paesens op 19 maart 1826, zoon van A-IV-d. Andries is getrouwd te Westdongeradeel op 27 november 1857 (1) met RENSKE HENDRIKS HOEBEN, geboren te Ternaard in het jaar 1832, dochter van HENDRIK ARNOLDUS HOEBEN en FOKJE DIRKS LEISTRA. Andries is getrouwd te Oostdongeradeel op 1 augustus 1863 (2) met JANTJE JANS VIENJE, geboren te Morra in het jaar 1830, dochter van JAN JANS VIENJE en BAUKJE BROEDERIKS. Jantje is eerder getrouwd rond 1855 met PIETER KLAZES WIERINGA, overleden voor 1863.

Uit dit huwelijk:

- 1 ARJEN, geboren te Lioessens op 22 mei 1864.
- 2 JAN, geboren te Lioessens op 25 oktober 1867.
- 3 JAN, geb. Paesens 22-1-1870, overl. ald. 10 februari 1870.
- 4 WILLEM, geb. Paesens 22-1-1870, overl. ald. 1-2-1870.
- 5 JAN, geboren te Paesens op 5 juli 1871.

-- A-IV-e --

MINNE JANS KINGMA, geboren te Jouswier op 3 januari 1799, zoon van A-III-a. Minne is getrouwd te Oostdongeradeel op 19 mei 1827 (1) met RIEMKE KORNELIS EESTRA, geboren te Ee op 19 februari 1804, dochter van KORNELIS TJEJBES EESTRA en RIEMKE MARCUS. Uit dit huwelijk:

- 1 KORNELISKE, geboren op 18 september 1828, overleden Anjum op 20 mei 1856. Korneliske is getrouwd Oostdongeradeel op 23 november 1850 met JACOB GERBENS DOUMA, geboren te Anjum in het jaar 1812, zoon van GERBEN JACOBS DOUMA en ANTJE MEINDERTS DE JONG. Jacob is eerder getrouwd te Oostdongeradeel rond 1830 met YTTJE PIETERS DIJKSTRA, overleden te Anjum voor 1849.
- 2 ELISABET, geboren te Anjum op 31 december 1831, overleden te Lioessens op 2 september 1837.
- 3 KORNELIS, geb. Anjum 15 augustus 1833, volgt onder A-V-b.
- 4 RIEMKE, geb. Paesens 11-4-1835, overl. Anjum 2 mei 1865.
- 5 JANTJE, geboren te Anjum op 17 december 1836, overleden te Grijpskerk op 23 februari 1901.
Jantje is getrouwd rond 1860 met KLAAS WIERSMA, geboren rond 1835.

Minne is getrouwd te Westdongeradeel op 11 december 1840 (2) met PIETRIKJE PAULUS RIEMERSMA, geboren te Hantum in het jaar 1799, dochter van PAULUS AANTS RIEMERSMA en JELTJE DOUWES.

-- A-V-b --

KORNELIS MINNES KINGMA, geboren te Anjum op 15 augustus 1833, overleden te Waarden op 4 oktober 1901, zoon van A-IV-e.

Kornelis is getrouwd te Oostdongeradeel op 23 mei 1857 (1) met JAPKE JANS DE JONG, geboren te Nes in het jaar 1835, dochter van JAN NUTTES DE JONG en BAUKJE ULBES BUWALDA.

Uit dit huwelijk:

- 1 MINNE, geb. Anjum 29 mei 1858, overleden ald. 14 juni 1858.
- 2 MINNE, geboren te Anjum op 23 mei 1860.
- 3 RIEMKE, geb. Anjum 2 oktober 1864, overl. ald. 5 juni 1865.
- 4 BAUKE, geboren te Anjum op 9 juli 1866.

Bauke is getrouwd te Grijpskerk op 26 mei 1888 met ANTJE LODEWEGEN, geboren te Buitenpost in het jaar 1866, dochter van IDSKE HENDRIKS LODEWEGEN en BAUKJE ALBERTS WIJCHERS.

- 5 KORNELIS, geboren te Anjum op 28 december 1870, overleden te Waarden op 2 juni 1894.

Kornelis is getrouwd te Grijpskerk op 28 augustus 1891 (2) met SIETJE VELDMAN, geboren te Burum in het jaar 1847, dochter van GABE JACOBS VELDMAN en TRIJNTJE LOUWES VAN DER MOLEN.

-- A-III-b --

HANS ARJENS KINGMA, gedoopt te Ee op 28 juni 1767, overleden te Ee [in Huis No. 91] op 25 november 1830, zoon van A-II-a. Hans is getrouwd te Jouswier op 13 mei 1792 voor de kerk met DOETJE PETERS VISSER. Uit dit huwelijk:

- 1 ARJEN, geb. Metslawier op 2 augustus 1793, volgt A-IV-f.
- 2 PIETER, geb. Engwierum op 20 mei 1796, volgt onder A-IV-g.
- 3 FIJKE, geboren te Nes {W.D.} op 26 april 1800.
- 4 GERRIT, geboren te Nes {W.D.} op 26 april 1800, overleden aldaar in het jaar 1801.
- 5 GERRIT, geboren te Nes {W.D.} op 3 augustus 1802, overleden te Ee [in Huis No. 91] op 15 oktober 1823.
- 6 JOHANNES, geboren te Ee op 3 augustus 1802, overleden aldaar op 19 januari 1836.
- 7 AFKE, geboren te Ee op 23 maart 1806.
- 8 AALTJE, geboren te Ee op 23 maart 1806.
Aaltje is getrouwd Oostdongeradeel op 8 december 1832 met ATE WIJBES FEENSTRA, geboren te Beets in het jaar 1793, zoon van WIJBE YDES FEENSTRA en DURKJEN JOUKES.
- 9 JACOB, geboren te Ee op 3 augustus 1810, overleden te Veenhuizen [in het 3e Gesticht] op 2 augustus 1876.

-- A-IV-f --

ARJEN HANSES KINGMA, geboren te Metslawier op 2 augustus 1793, overleden aldaar op 2 mei 1846, zoon van A-III-b. Arjen is getrouwd te Oostdongeradeel op 17 april 1820 (1) met LIJSBERT JACOBS NOORDHUIS, geboren te Engwierum op 6 maart

1794, dochter van JACOB JANS NOORDHUIS en KLAASKE BARTELD'S.

Uit dit huwelijk:

- 1 ANTJE, geboren te Engwierum op 15 januari 1818, overleden te Ee [in Huis No. 2] op 10 september 1819.
 - 2 DOETJE, geboren te Ee op 17 juni 1819, overleden te Lioessens op 12 februari 1900.
 - 3 JACOB, geboren te Ee op 21 januari 1821, volgt onder A-V-c.
 - 4 ANTJE, geboren te Jouswier op 6 januari 1823.
 - 5 ELIZABETH, geboren te Metslawier op 4 februari 1825, overleden aldaar op 9 februari 1834.
- Arjen is getrouwd te Oostdongeradeel op 27 mei 1830 (2) met AUKJE JACOBS REVIUS, geboren te Anjum op 28 oktober 1794, dochter van JACOB UILKES REVIUS en YBELTJE BERENDS. Aukje is eerder getrouwd rond 1820 met JAN DOUWES FABER, verongelukt te Dokk.nw.zijlen rond 1825. Uit dit huwelijk:
- 6 ANTJE, geboren te Metslawier in het jaar 1831.
Antje is getrouwd te Oostdongeradeel op 15 mei 1855 met KLAAS HANZES JELTEMA, geboren te Ee in het jaar 1817, zoon van HANS MINZES JELTEMA en PIETJE KLAZES VENEMA.
 - 7 JOHANNES, geboren te Metslawier op 18 juni 1836, volgt onder A-V-d.

-- A-V-c --

JACOB ARJENS KINGMA, geboren te Ee op 21 januari 1821, overleden te Nes op 15 augustus 1862, zoon van A-IV-f. Jacob is getrouwd te Oostdongeradeel op 11 mei 1850 met TRINTJE AANSES TILLEMA, geboren te Oosternijkerk in het jaar 1824, dochter van AANT DURKS TILLEMA en GERTJE TJERKS FEENSTRA. Uit dit huwelijk:

- 1 ARJEN, geboren te Ooster Nijkerk op 29 januari 1851, overleden aldaar op 6 maart 1851.
- 2 ELISABETH, geboren te Ternaard op 3 september 1852, overleden te Ternaard [in Huis No 73] op 17 september 1852.
- 3 AANT, geboren te Nes in het jaar 1854, volgt onder A-VI-a.
- 4 ARJEN, geboren te Nes op 22 maart 1857, volgt onder A-VI-b.

-- A-VI-a --

AANT JACOBS KINGMA, geboren te Nes in het jaar 1854, zoon van A-V-c. Aant is getrouwd te Oostdongeradeel op 29 juni 1876 met KLAASKE POSTHUMUS, geboren te Lioessens in het jaar 1850. Uit dit huwelijk:

- 1 JACOB, geb. Lioessens 15 maart 1877, overl. ald. 18-3-1877.
- 2 JACOB, geb. Lioessens in het jaar 1880, volgt A-VII-a.
- 3 KLAAS, geboren te Kollum in het jaar 1883, overleden te Engwierum op 26 maart 1901.

-- A-VII-a --

JACOB AANTS KINGMA, geboren te Lioessens in het jaar 1880, zoon van A-VI-a. Jacob is getrouwd te Oostdongeradeel op 17 mei 1900 met **KLAASKE DIJKSTRA**, geboren te Ee in het jaar 1876, dochter van **EESGE WIJBES DIJKSTRA** en **HIELKJE JACOBS TILSTRA**. Uit dit huwelijk:

1 **AANT**, geboren te Engwierum op 11 augustus 1901.

-- A-VI-b --

ARJEN JACOBS KINGMA, geboren te Nes op 22 maart 1857, overleden te Kollum op 7 september 1943, zoon van A-V-c. Arjen is getrouwd te Kollummerland op 14 mei 1887 met **TRIJNTJE NAUTA**, geboren te Kollum op 21 april 1861, dochter van **JAN ABES NAUTA** en **JITSKE DIRKS VAN LUNE**.

Uit dit huwelijk:

1 **JACOB**, geb. Kollum 18 augustus 1888, volgt onder A-VII-b.

-- A-VII-b --

JACOB ARJENS KINGMA, geboren te Kollum op 18 augustus 1888, overleden te Engwierum op 7 januari 1969, zoon van A-VI-b. Jacob was gehuwd met **BETJE DE BRAAK**, geboren te Ee op 11 januari 1891, overleden te Zwagerveen op 14 augustus 1943, dochter van **GERBEN DE BRAAK** en **MAAIKE SMEDEMA**.

Uit dit huwelijk:

1 **TRIJNTJE**, geboren te Engwierum op 15 maart 1910.

2 **MAAIKE**, geboren te Engwierum op 3 juni 1911.

3 **ARJEN**, geboren te Engwierum op 25 mei 1920.

4 **GERBEN**, geboren te Engwierum op 26 juli 1922.

-- A-V-d --

JOHANNES ARJENS KINGMA, geb. Metslawier 18 juni 1836, zv A-IV-f. Johannes is getr. OOD 13 mei 1871 (1) met **YMKJE KLINKHAMER**, geboren Hantumhuizen in 1838, dv **ROMKE FOPPES KLINKHAMER** en **TIJTJE OTTES WIERSMA**. Uit dit huwelijk:

1 **AUKJE**, geb. Lioessens 3 februari 1872. Aukje is getrouwd OOD 15 mei 1898 met **GERRIT LOLKEMA**, geb. Paesens in 1873, zoon van **LODEWIJK LOLKEMA** en **RENSKE LUBBERTS VAN DER GANG**.

2 **ROMKE**, geb. Lioessens 25-12-1873, overl. ald. 1-1-1874.

3 **ROMKE**, geb. Lioessens 22-8-1875, overl. ald. 3-9-1875.

4 **YMKJE**, geb. Lioessens 22-8-1875, overl. ald. 1-9-1875.

Johannes is getrouwd OOD 9 juni 1877 (2) met **TRIJNTJE VISSER**, geb. Paesens in 1834, dv **KORNELIS HAIJES VISSER** en **GERTJE JANS DE GROOT**. Trijntje is eerder getrouwd rond 1860 met **FOLKERT JAUKES POSTHUMUS**.

(De rest van deze 21 pagina's tellende afstammingsreeks staat op onze homepage)

KWARTIERSTAAT ODINGA-KALSBEEK

G.M. Procee-Lammens, E-mail: T.
Procee@wolmail.nl

Naar aanleiding van de Kwartierstaat van Lammert Jans Odinga in uw blad "De Sneuper" (nummer 60, bl. 124) zend ik u wat gegevens over de familie Kalsbeek zoals die door mij opgezocht zijn en aangereikt door familieleden. Vragen hierover worden graag door mij beantwoord.

1. Lammert Jans Odinga * 25-11-1908 te Weidum
2. Jan Doekes Odinga * 03-03-1883 te Weidum
† 23-01-1931 te Leeuwarden
x 19-05-1906 Gem.Leeuwarderadeel
3. Willemke Kalsbeek * 03-12-1879 te Hempens
† 11-02-1961 te Dokkum
4. Doeke Jans Odinga x
5. Antje Lolkes Musch
6. Lammert Sijmen Kalsbeek * 18-01-1847 te Warga
† 13-01-1927 te Warga
x 21-05-1870 Gem. Idaarderadeel
7. Gepke Johannes Jager * 09-11-1847 te Warga
† 04-12-1901 te Hempens
12. Sijmon Lammert Kalfsbeek
* 14-03-1816 te Aegum, Landbouwer
† 19-04-1874 te Warga
x 21-05-1841 Gem.Leeuwarderadeel
13. Grietje Jacobs Palsma * 13-04-1820 te Bozum
† 19-11-1904 te Wirdum
14. Johannes Luitzensns Jager x
15. Willemke Ypes Veensma
24. Lammert Ages Kalfsbeek * 03-12-1784 te Huizum
† 17-06-1860 te Warstiens
x 30-04-1809 Gem.Leeuwarderadeel
25. Fredrikje Sijmons Stienstra
* 14-08-1790 te Huizum
† 11-07-1857 te Warga.

26. Jacob Andles Palsma x
 27. Grietje Sjoerds Algera
48. Age Jelles van Kalsbeek
 = 17-07-1755
 † 05-01-1795
 x 26-05-1782 te Huizum
49. Trijntje Lammerts = 13-06-1762
 † 07 -09-1802
50. Sijmon Freriks Stienstra x
 51. Antje Jans Fennema (Veenema)
96. Jelle Hotzes van Kalsbeek
 = 15-8-1717 te Oldeboorn
 x 29-02-1743 te Boornbergum
97. Aaltje Ages van Pylkwier (onder Huizum)
192. Hotze van Calsbeek = 05-09-1669 te Oldeboorn
 † 26-01-1749 te Boornbergum
 x 03-11-1709 te Boornbergum
193. Trijntje Jelesdochter
384. Johannes Rombartus van Calsbeek (Kalfsbeek)
 = 01-05-1644 te Sneek
 † na 1724 te Oldeboorn
 x 25-09-1664 te Sneek ,
385. Geeltje Hanzes van Sneek
768. Rombartus van Calsbeek
 * ca. 1620 te Kampen
 † verm. 1653 te Sneek
 x 10-12-1641 te Sneek
769. Tryntie Hotzes/Hoitzes van Sneek
1536. Johannes van Calsbeek, in 1629 als lidmaat te Kampen
 aangetroffen
 X
1537. Sybilla Rommerts / Fongers.

Met vriendelijke groet, G.M.Procee-Lammens
 Tel. 0519-294838

BESCHRIJVING VAN DE FOTO' s

Ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van de vereniging zal in deze jaargang van De Sneuper een aantal fotopagina's worden opgenomen. De beschrijving van de derde serie volgt hieronder.

Foto 1: Molen De Hond te Paesens

Collectie: Admiraliteitshuis

Komend vanuit de richting Oosternijkerk is molen De Hond met de daarbij behorende molenaarswoning sinds 1861 een typerend gezicht op het dorp Paesens.

In april 1861 vroegen Hendrik Friedes Ritzema uit Surhuisterveen en Pieter Geerts Sijtsma uit Rottevalle (aangemoedigd door het succes van de molen op Ropta?) vergunning om een molen te mogen bouwen onder Paesens. Naastleger Nutte Eesges Meindertsmā, voerman te Paesens, kwam naar het gemeentehuis in Metslawier om te mondeling te verklaren (hij was de schrijfkunst niet machtig) dat hij geen bezwaar had tegen de nieuwbouw.

De heren molenbouwers zetten er vaart achter en nog in hetzelfde jaar kwam molenaar Willem Stuivenga uit Leeuwarden om de molen te bemannen. Hij en zijn zoon Lieuwe Stuivenga hebben een 20 jaar de molen bediend, maar de zaken schijnen in de moeilijke tachtiger jaren steeds minder te zijn gegaan want zoon Lieuwe gaat "zonder beroep" naar Blija en vader Willem blijft in Paesens als "steenhouwer".

Jan Fokkes Dam uit Burum ziet blijkbaar wel licht in de molen want in 1882 neemt hij De Hond over. Nadien heeft de familie Dam een groot stempel op de geschiedenis van de molen gezet.

Eerst maalde Jan tot aan zijn dood in 1925 waarna zoon Hendrik de molen van zijn moeder huurde en later overnam. Hij stond in de wijde omgeving bekend als een vakman, opgeleid door zijn vader.

Na 1945 raakte ook deze molen, door de opkomst van de mengvoeders in verval. Dat ging zover dat bij een storm in 1953 een roede sneuvelde en er een sloopvergunning werd verleend. Daar werd gelukkig geen gebruik van gemaakt. Helaas was de broodnodige restauratie niet te betalen. Daarom maakte boer/buurman Stienstra van Ornia Sathe in 1968 een lange reis naar Wageningen om daar het voortbestaan van de molen De Hond te bepleiten bij het bestuur van de stichting De Hollandsche Molen. Dat was niet zonder succes want deze stichting heeft de molen voor een symbolisch bedrag overgenomen en daarna de restauratie ter hand genomen.

De restauratie van 1970 werd gevolgd door een restauratie in 1977 (en een gedeeltelijke in 1998) waarna de molen werd overgedragen aan de Fryske Mole, terwijl molenaar Hendrik Dam nog tot op hoge leeftijd actief op de molen was. Momenteel zijn G. Gremmé en C. Teeuwisse de vrijwillige molenaars op de als opleidingsmolen gebruikte De Hond. Teeuwisse bewoont tevens het fraai gerestaureerde molenaarshuis dat met de molen een prachtige twee-eenheid vormt. In de toog boven de moleninrit bevindt zich een sluitsteen waarop een hond is afgebeeld met de jaartallen 1861 en 1970. In het riet is het jaartal 1861 ingedekt. (RT)

Bronnen:

Fries Molenboek, 1980

Paesens en Moddergat van toen..., G. Jongeling, 1987

Foto 2: Dokkumer winkel van Bary aan de Hoogstraat, ca 1910
Collectie: Admiraliteitshuis

In dit perceel is thans Foto Modern gevestigd. De foto is wellicht gemaakt tussen 1910 en 1915. Volgens het Kadaster was tot 1914 de heer Heinrich Hubert Bary, geboren te Mettingen (Duitsland) op 28 maart 1847 en overleden te Dokkum op 8 december 1921 eigenaar van dit perceel. Hij was getrouwd met Caroline Florentine Becker die eveneens in Mettingen was geboren en wel op 8 juli 1843. Zij is in Dokkum overleden op 24 augustus 1922.

Na 1914 ontstaat "De Firma J.H. Becker en Zn". Firmanten zijn dan: Eugenius Hubert Bary, geboren te Mettingen op 20 september 1873, Wilhelm Carl Bary, geboren te Mettingen op 3 oktober 1875 en Louis Hubert Bary, geboren te Mettingen op 15 mei 1884. Deze firmanten zijn kinderen van het hiervoor genoemde echtpaar. (ES)

Foto 3: Bauke de Jong, gemeentereiniger van Dokkum, ca 1920
Collectie: Admiraliteitshuis

Dat het ophalen van het huisvuil e.d. er voorheen anders aan toe ging dan heden ten dage het geval is, zal u duidelijk zijn. In de krant van juni 1875 kwamen we een mededeling van de Gemeente Dockum tegen die de toestand weergeeft zoals het grotendeels tot ca 1960 bestaan heeft. M.n. in de oudere wijken zullen velen het beeld herkennen van het rijden van de tonnenkar met daarop de klotsende volle tonnen aan de ene kant en de lege schoongespoelde aan de andere kant.

Het doen van grote en kleine boodschappen gebeurde van ouds buitenshuis. De plasplaats was vaak een hoekje van het erf - de goot liep richting de openbare weg - en het "húske" was een hokje met de ton.

Dit was ook een praktische scheiding daar maar één keer per week de tonnen verwisseld werden, was deze vol dan had men een probleem.

In 1875 gaf de Gemeente Dockum te kennen dat men voor f 6.50 een privé ton kon aanschaffen met een trechter - daar was over nagedacht!

De Gemeente stond garant voor het voortdurend onderhoud, zoals het halen van de volle en het bezorgen van een 'schone' lege ton. Men kende toen nog geen reinigingsrechten zoals nu, dus gebeurde dit gratis.

Wat het ophalen van het huisvuil en as betrof, gold een andere regeling. De jaren 1860-1880 waren jaren dat er nogal eens wat veranderde met de openbare voorzieningen, door de wetgevers vaak veroorzaakt, zodat de Gemeente regelmatig herzieningen hiervan kenbaar maakte in de plaatselijke krant. In onze tekst zijn de huisvuilroutes de aanleiding.

Deze begonnen voor de Dokkumer binnenstad 's morgens om 7.00 uur. Dan reed de 'aschkar' vanaf de Hantumerpoort (Hanspoort) - het aschland was toen nog net buiten de stad tegenover het bolwerk - en men reed via de Legeweg, Nauwstraat naar de Zijl. Om 7.30 uur moest men op de Vleesmarkt zijn en door de Vlasstraat en Keppelstraat kwam men bij de Woudpoort om 8.00 uur.

Nu terug naar de Hoogstraat en de Markt, Koningstraat en Diepswal naar de Breedstraat en Oostersingel, dit moest voor 11.00 uur gedaan zijn. Nu ging men de 'aschkar' legen. Of men deze route in een keer kon lopen is niet bekend, maar anders had men nog een extra loop naar het 'aschland' nodig.

Nergens blijkt dat men over verschillende dagen spreekt, daarom is aan te nemen dat men elke dag deze route liep.

Daarnaast vertrok men eveneens om 7.00 uur nog met 2 kruiwagens en een praam vanaf het Zuiderbolwerk bij de begraafplaats naar de Molen- en Stroobossersteeg. De praam volgde het Nauw langs het 'Hooghuis' aan de Wortelhaven tot aan het Diep. Hier kwam men bij de achterhuizen van de Nauwstraat, de Oudemanssteeg en verder het Diep langs naar de Westersingel. Om ca 10.00 uur de Oranjewal en de Fetzestraat, de Aalsumerpoort en de Koornmarkt.

- De Gemeente maakte tevens bekend dat de 'aschman' z'n komst zal aankondigen door voortdurend te ratelen.

- De 'aschman' moest alle vuilnis die langs de huizen stond meenemen, maar het meenemen van puin en keizel was ten strengste verboden.

- De dienst na 12.00 uur werd alleen gebruikt voor het reinigen van straten - zie foto - en het legen van de kolken; er mocht dan geen huisvuil en as meer meegenomen worden.
- Voor op- of aanmerkingen kon men tussen 8 en 9 uur de Directeur der Gemeentereiniging thuis spreken, daarna vanaf 1.00 uur op het 'aschland'.

Bij de foto: Dit model kar werd gebruikt door het reinigingspersoneel voor het verzamelen van straatafval, zoals bladeren, paardenmest. enz. De bezem en de schep liggen in de kar. Aan de voorzijde kon het schot worden verwijderd om op een gemakkelijke manier de kar te lossen op de gemeentelijke stortplaats - 'het aschland' - gelegen buiten de Hanspoort. De woning bij de bomen was de dienstwoning van de terreinbaas. Op de foto zien we Bauke de Jong met z'n bezemkar, het gezin woonde in de Koekebakkerssteeg. Bauke is werkmans en in 1920 wordt hij genoemd als gemeentereiniger.

Bauke Hendriks de Jong, geb. Dokkum 23-09-1886, zoon van Hendrik de Jong, geb. Leeuwarden 14-08-1858, overl. Dokkum 27-09-1936 van beroep scheepsjager en melkrijder; en van Johanna van der Schouw, geb. Dantumawoude 16-01-1862, overl. Dokkum 10-06-1924.

Hij is gehuwd Ternaard 28-12-1907 met Jeltje Popkes Terpstra, geb. Brantgum 26-09-1886, dochter van Popke Terpstra, geb. Brantgum 02-04-1851, arbeider, woont in 1920 in Finkum; en van Klaaske Sytsma, geb. Ferwerd 05-10-1861, overl. Brantgum 14-11-1905. Uit dit huwelijk:

1. Johanna, geb. Dokkum 21-04-1908, naar Amsterdam 29-10-1928.
2. Popke, geb. Dokkum 30-04-1909, n Broeksterwoude 15-05-1933.
3. Klaaske, geb. Dokkum 14-03-1912, tr. Dokkum 28-05-1937 met Anne Hellinga, vertegenwoordiger fa. Boorsma en Wijngaarden.
4. Hendrik, geb. Dokkum 25-10-1913. (AdB en ES)

Foto 4: Winkelpand van D.J. Buwalda aan de Diepswal te Dokkum
Collectie: Admiraliteitshuis

Dit pand dat anno 2002 weinig veranderd is wat de buitenkant betreft heeft heel wat mensen over de vloer gehad. Er werd in zeer ruime mate handel in gedreven in een grote verscheidenheid van goederen. Omstreeks de jaarwisseling van de vorige eeuw woonde hier de fam. Buwalda, die met het ruime sortiment van verf, naaimachines, rijwielen en kruidenierswaren enz. enz. de mensen voorzorg van de dagelijkse behoeften.

Deze Douwe Jans Buwalda was ook daarvoor een bekende winkelier in de stad. Hij was een zoon van Jan Buwalda en Arjaatje kuipers, een molenaarsgezin dat bij de Driepijpster en Bontebrug woonde, huisnummer D4.

Douwe werd geboeren op 27-9-1831 en overleed op 31-1902, hij huwde driemaal. Zijn eerste huwelijk vond plaats op 15-5-1856 te Dokkum met Trijntje Dijkstra.

Hij begon zijn winkeliersbaan in 1856 aan de Vlasstraat D46, waarna ze verhuisden naar de Keppelstraat D106, (later no. D127), hier overlijdt z'n eerste vrouw in 1864.

Met behulp van inwonend personeel blijft de zaak draaien, tot hij voor de tweede maal huwt in 1868 met Antje Sprietsma, ze gingen wonen aan Keppelstraat D124. Helaas duurde dit huwelijk maar kort want in 1871 overlijdt ook zijn tweede vrouw.

In 1875 huwt hij met Froukje Rekker, ze blijven wonen aan de Keppelstraat D124 en ze krijgen daar drie kinderen t.w. Tjalling in 1876, Anne Adrianus in 1877 en Ive in 1881. Dit jaar overlijdt ook Froukje, zodat hij achterblijft met Aagje, geboren 1864 en de drie kinderen van z'n vrouw Froukje.

Aagje blijft thuis de huishouding verzorgen voor haar vader en inwonend personeel.

Tjalling en Anne gingen later in de voetsporen van hun vader en Ive koos het beroep van schilder. Omstreeks 1880/1890 gaat het gezin verhuizen. Ze gaan naar de Diepswal B63, later B58/B58a - zie foto -

Nog te vermelden valt dat zoon Tjaaling later op Diepswal B64 - gedeeltelijk nog te zien op de foto, na z'n huwelijk met Lucia Marga van der Linden in 1903, daar eveneens een zaak begon met als hoofdzaak een rijwielhandel.

Dit huis werd daarvoor bewoond door Sjoerd Gosses en Doedtje Poutsma. Sjoerd Gosses was Hoofd der School en afkomstig uit Beetsterzwaag. Doedtje was een bekende organiste, zij vertrok in mei 1903 als weduwe naar Amsterdam.

Anne Buwalda nam later de zaak van z'n vader over en begon in hoofdzaak er een koffie- en theehandel. (ES)

Foto 5: Alle Klaver en de electriciteit, ca 1939
Collectie: Admiraliteitshuis

Elektriciteit in ieder huis: tegenwoordig de gewoonste zaak van de wereld. Maar in 1919, toen deze foto gemaakt werd, was de aanleg ervan goed voor nieuws in de krant, of voor een foto als deze. Een van de mensen, die daar brood in zag, was Alle Klaver. Hij was een telg uit een roemrijk geslacht, dat al ruim 300 jaar in Dokkum woonde en ambacht en handel op succesvolle manier in Dokkum had verenigd.

Alle Klaver werd geboren op 15-08-1900 in Dokkum. Hij kwam in 1916 bij zijn vader, Martinus Klaver, in de zaak. Voordien had hij een opleiding gevolgd in Zwolle, waar hij bij een gerenommeerd bedrijf de aanleg van het nieuwe fenomeen elek-

triciteit leerde kennen. Ook van een Belgische vluchteling uit de eerste wereldoorlog, ene Prosper, die bij Klaver werkte, leerde Alle veel. Niet alleen van elektriciteit, maar ook van de Franse taal! Alle sprak een aardig woordje Frans. In Dokkum was elektriciteit in het begin taboe. Hier stak de politiek een spaak in het wiel. Pas kort waren er grote investeringen gepleegd in de sector gas. Een gasfabriek was gebouwd, die aanvankelijk bij de Halvemaanspoort op het bolwerk stond. Straatverlichting met gaslantaarns was pas aangelegd. Neen, elektriciteit zag men nog niet zo zitten. Metslawier (Oostdongeradeel destijds) was meer bij de tijd. Daar werd al veel eerder besloten tot aanleg van een elektriciteitsnet. Rijke burgers en boeren daar hadden hun invloed aangewend.

Even terug naar de foto en naar Alle Klaver. We zien hem hier links op de, waarschijnlijk in scène gezette foto, bezig met de aanleg van een lampje. Eigenlijk houdt hij toezicht, want op de stoof staat zijn neef Auke Holwerda. Auke woonde in Murmerwoude, en had helemaal niets met elektriciteit. Hij was onderwijzer en werd later hoofd van de schippersschool in Rotterdam.

Alle Klaver trouwde in 1927 met Grietje Rozendal. Ze kregen twee kinderen, Martinus, geboren in 1941 in Leeuwarden en Anne Douwe, geboren in 1943 in Dokkum.

Anne Douwe trad in de voetsporen van vader Alle en nam samen met zijn neef het bedrijf over. De zetel werd in de loop van de jaren verplaatst van de Waagstraat naar de huidige plek, Hogepol, hoek Legeweg.

Broer Martinus voelde meer voor een vrijer beroep, en koos voor de zee. Hij verliet Dokkum al in 1965 en schopte het tot kapitein op een olietanker. Hij bracht een groot deel van zijn leven door in Indonesië, waar hij ook zijn vrouw leerde kennen. Na zijn pensionering keerde hij terug naar zijn geboortegrond en woont nu in Wetzens. Over de familie Klaver valt nog veel te vertellen. De familiegeschiedenis gaat terug tot 1453. We komen er in de Sneuper nog op terug.

Foto 6: Turf halen bij de Molen te Nes omstreeks 1908
Collectie: Admiraliteitshuis

Hoe lang er te Nes molens hebben gestaan is moeilijk met zekerheid te stellen. In 1511 wordt geen molenaar genoemd, in 1639 behoort de molen te Nes bij de molens die op last van de Provincie stil moeten worden gezet omdat ze te weinig belasting op het gemaal opbrengen. 1)

*Bauke de Jong, gemeentereiniger
te Dokkum ca 1920.*

*Winkelpand
van
D.J. Buwalda
aan de Diepswal
te Dokkum.*

*Dokkum,
Alle Klaver
en de elctriciteit
ca 1919.*

*Turf halen
bij de molen
te Nes
(Dongeradeel)
ca 1908.*

De Dijk te Dokkum, verdwenen panden t.b.v. de restauratie.

*Wij wensen
u allen een
goede jaarwisseling
en een voorspoedig
2009
met veel
plezier in uw
hobby.*

*Bestuur, redactie, coördinator
en web-master, (inzet).*

Dat de molen later gewoon heeft doorgedraaid blijkt als Hylke Jacobs in het reëelcohier van 1713 als molenaar wordt genoemd. Ook op de kaarten van Schotanus uit 1664 en 1718 komt de molen voor. In zijn tijd (1724/1734) waaide de molen om maar werd weer opgebouwd. Was zijn voorganger blijkbaar een standerdmolen, nu bouwde men een achtkante molen met stelling, ingericht als pel- en rogmolen.

Een aantal jaren later is Sikke Jacobs pachter van de molen waarna hij in 1741 eigenaar wordt. Sikke was tevens bakker in het dorp. In 1755 doet Sikke de molen door aan Rinse Jans en van hem is een merkwaardig document bewaard gebleven. "Alsoo wij ondergeschr. versogt zijn van Rinse Jans, vermids coper en gebruijker selfs worde, te prijseren de waardije van huijs, hofke en molen staande en gelegen in den dorpe Nes, te huur waardig is, 's jaarlijks te doen; hebben in alle opregtigheit te werk gegaan, na ons beste geweten geoordeelt waardig te wesen vijftig car gls te zaamen huijs en molen..." De taxateurs zijn Sicke Jacobs, gewesene molenaar op voorsz molen, Jacob Durks en Wiggers Meijnderts, bakkers te Nijkerk en Paesens.

Rinse Jans is tot in 1806 molenaar en uit dat jaar is tevens de uitslag van een Enquête 2) bekend:

"primo: Dat het Maalloon wegens ter Molen gebragt graan in dit District in gelde wordt betaald

secundo: Dat voor Maalloon in dit District gevordert word per lopen, als: van weit 6 stuivers, het kleen 7 stuivers, het grof 3 stuivers, het beestevoeder 6 stuivers, het stokersgoed 4 stuivers, het mout 5 stuivers zijnde hier in het district geen bijzondere moutmolen, 13-3-1806"

Gerrit Ulbes Buwalda had als eigenaar van de molen niet veel geluk want hij ging in 1823 failliet. Landbouwer Brunia kocht de molen van hem en Buwalda (na zijn dood in 1825 zijn weduwe Jeltje Klaases Oosterbaan) mocht de molen blijven bemalen. Zijn weduwe doet het beter want zij kan blijkbaar de molen terugkopen. In ieder geval doet zij de molen en de bijbehorende huizinge in 1834 voor een bedrag van f 6301,- van de hand.

In 1873 komt Willem Jans Osinga op de molen en hij moet in november 1891 met lede ogen toezien hoe zijn molen (weer eigendom van de familie Brunia) in brand vliegt en totaal wordt verwoest.

Het duurt zes jaar voor de molenaarsfamilie Turkstra, van Anjum, het aandurft om hier een nieuwe molen te bouwen. Riens Hendriks Turkstra en zijn zoons Doeke en Hendrik hebben nog tot 1922 samen op de molen gewerkt en daarna kwam langzaam maar zeker het verval. In de oorlog heeft molenaar

Terpstra van Hantum nog tijdelijk de Nessemer molen gebruikt omdat er voor de veelal op dieselmotoren draaiende maalderijen geen brandstof meer was, maar na 1945 werd de molen stilgezet terwijl de romp in de jaren zeventig werd gesloopt.

3) (RT)

Noten:

1. De Vrije Fries nummer 42, bl. 93 e.v.
2. BRF 1041
3. De meeste gegevens werden gehaald uit: W.T. Keune, Noord-oost Friese korenmolens en hun molenaars

Foto 7: De Dijk te Dokkum, verdwenen panden; kad no A865, A869 en A870. Collectie: Admiraliteitshuis

Het pand, kadastraal A865, naast het statige hoekpand van de doorbraak was in 1832 eigendom van FRANS CHRISTIAAN KIENSTRA, van beroep koperslager en hij gebruikte het als pakhuis. De perceelsoppervlakte was 60m². Het huisnummer was De Dijk D57. In 1842 werd het verkocht aan JAN DIEDERTS BAKKER, een van de vele timmerlui die destijds in Dokkum woonden. In 1845 wordt er in het pakhuis een inpandige woning gemaakt, waardoor de onroerendgoedbelasting met 40% verhoogd wordt naar 42 gulden. Van 1858 tot 1869 is KLAAS WIEBES NAUTA, koopman en slijter in sterke drank, de eigenaar.

Van 1869 tot 1893 is het pakhuis en kantoor van de fa. E. en S. en C. ST. MARTIN te Rotterdam. Het huisnummer is dan De Dijk D59. Er wordt schijnbaar het een en ander verbeterd, want de belasting gaat nu naar 50 gulden.

JACOB DOUWES DE BOER, schipper en winkelier te Dokkum en later DOUWE JACOBS DE BOER, bierbottelaar voor $\frac{3}{4}$ deel en JANNA DE BOER voor $\frac{1}{4}$ deel zijn tot 1914 de volgende eigenaars die er pakhuis en kantoor houden. Het perceel wordt verkocht voor 1200 gulden.

Vanaf nu begint voor velen de herinnering te spelen want vanaf dit jaar is eigenaar TJEBO TOORNSTRA, kuiper en brandstofhandelaar Dokkum, die er tot 1929 z'n bedrijf uitoefent en dan besluit tot een sloop van het pakhuis en er alleen een huis van maakt, tevens kwam de steeg te vervallen. Dit kwam mede doordat hij het achterliggende gedeelte aan de Molenbuurt erbij kreeg. Het werd nu huis, pakhuis en erf van 150m² en een belasting hierop van 138 gulden. Het huisnummer is weer eens veranderd, nu De Dijk D58.

Het gedeelte aan de Molenbuurt valt buiten dit verhaal, maar velen zullen er in de loop der jaren een zakje brandstof gehaald hebben, of de wintervoorraad hebben laten brengen.

In 1944 vindt er een inbreng plaats in de HANDELSVENNOOTSCHAP o/fa. T.TOORNSTRA en Zn te Dokkum, de firmanten zijn Pier en Tjebbo Toornstra.

Het huisnummer aan De Dijk is nu (1969) 18 geworden.

Sinds er in 1842 een woning bij kwam, waren er ook bewoners en dat dit niet altijd de eigenaars hoeven te zijn, blijkt uit het volgende lijstje:

Van 1830 tot 1842 was het alleen pakhuis, maar daarna zien we: 1842-1860:

a. Pier Ferwerda, *1801 Ferwerd, rijkscommies, x Jantje van der Feen, *1804 Leeuwarden; 7-11-1854 naar Lemmer.

b. Jan Beerends Pors, *1808 Harlingen, rijkscommies, x Sipkje Hendriks Weemans, *1797 Harlingen; 12-5-1856 naar Aalsum.

1856-1870:

Douwe Martens de Boer, *1794 Oostrum, tapper, +24-1-1869 Dokkum, x Aafke Siemens de Vries, *1796 Dokkum; inwonend Andries de Groot, *1826 Franeker, arbeider, x Riemke Douwes de Boer, *1832 Dokkum.

1869-1893:

pakhuis geen bewoning, daarna komen Gauke Witteveen Ozn, Tjeerd Aarts, a. Geert Jager, *1842 Groningen, steen-houwer, +14-9-1902 Dokkum, x Janke Oevering, *1838 Wirdum, J.Dijkstra.

b. Jan Schregardus, *1872 Dokkum, beurtschipper, x Sijbrigje Dijkstra, *1871 Ee, Lieuwe Kiestra, Tjebbo Toornstra.

Naast het bovenstaande pand zit een beetje zielig ineen gedrukt, zoals het lijkt, het perceel A869 met huisnummer de Dijk 58 en eigen aan FRANS FRANSEN VAN DER WERF, scheepstimmerknecht te Dokkum. Als huis en erf van 66m2 wordt er 21 gulden belasting betaald. In 1836 komt het in de verkoop en wordt de DIACONY VAN DOKKUM en MEDEEIGr. voor slechts een jaar de eigenaren, want het komt in 1837 geheel aan de HERV. DIACONY van Dokkum.

In 1853 besluit JAN STAVORINUS van beroep timmerknecht het perceel te kopen. Hij gaat driftig aan de slag en er wordt heel wat vertimmerd; de belasting gaat nadien omhoog naar 60 gulden. Het huisnummer is dan De Dijk D60.

ALLE FRANSEN KLAVER van beroep handelaar is van 1882 tot z'n overlijden in 1888 de eigenaar, waarna de wed. Maria Elisabeth van der Werff, tevens met vruchtgebruik, en Cons. het in 1889 verkoopt aan JACOB DOUWES DE BOER, een schipper, kruidenier en koopman, die in 1890 een gedeelte van de steeg en bleek verkoopt aan de buurman, die de steeg door verbouwing laat vervallen.

Het kadastrale nummer wordt nu A2104 en het perceel van huis met erf is dan nog 51m2, de belasting bedraagt 70 gulden. In

1905 wordt er weer een stukje toegevoegd van 12m² van de achterbuurman. Het huisnummer is nu De Dijk 59.

In 1913 worden de bezittingen verdeeld en z'n zoon BERNARDUS JACOBS DE BOER, bakkersknecht, krijgt het in eigendom. Het wordt daarna tot 1919 verhuurd, want hij gaat zelf in 1914 naar Workum. Vanaf 1919 tot 1983 is het in bezit van de familie de Beer. Eerst SCHELTE NANNES DE BEER, huisschilder te Dokkum, daarna in 1964 z'n wed. Pietje van der Mark en Cons. en in 1975 RINSE SCHELTES DE BEER, onderwijzer uit Ten Post (Gr). Hij komt in 1983 naar Dokkum. Het huisnummer is nu (1969) De Dijk 20. Ook heeft dit pand naast de eigenaars verschillende huurders/ bewoners gekend.

Vanaf 1830 - ca 1910:

Frans Franses van der Werff, *1768 Aalsum, scheepstimmerknecht, x Baukje Pieters Bos, *1767 Dokkum. Albert Pieters de Beer, *1780 Workum, x Trijntje Jans Wolters, *1782 Dokkum. Pieter Feico Broekman, *1817 Leeuwarden, koopmans-bediende, x Trijntje Wouters, *1813 Franeker.

Jan Stavorus, *1810 Dokkum, overl. 20-10-1880, timmerman, later tapper x Dieuwke Oberman, *1815 Kollum. Dokkum, overl. 5-6-1889, Hiltje Merkus.

Jacob de Boer, *1830 Dokkum, pakhuisknecht, later kruidenier x Sietske de Vries, ze gaan later naar de Keppelstraat D115.

Op 15-6-1891: Frederik August Lodeizen, *1824 Dokkum, metselaar, x Ymkje ten Berg, *1827 Dantumadeel.

Op 12-5-1892: Jacob de Boer, *1830 Dokkum, pakhuisknecht, x Sietske de Vries, *1829 Dokkum, later de weduwe Sytske de Vries, B. de Boer, J.H. de Haan, S. de Beer Nzn.

In 1832 zien we onder hetzelfde dak als het vorige pand de woning van IJGE JANS DAMSMA, van beroep koopman. Het perceel, kadastraal A870, staat te boek als huis met erf van 126m², de belasting bedraagt 42 gulden. Het liep door tot aan de Molenbuurt. Het huisnummer is De Dijk D59. Door overlijden komt het in 1868 in handen van TECLA DAMSMA en MEDEEIGr, zij is de wed. van F. Kienstra. Het huisnummer is (ca 1870) De Dijk D61 en omstreeks deze tijd gaat de belasting omhoog naar 80 en door een verbouw in 1883 naar 100. De verkoop in 1891 brengt FRANS ALLES KLAVER tot 1896 in het verhaal.

In 1896 koopt MARTEN L. DE VRIES, van beroep schipper te Dokkum het perceel en hij gaat het in 1899 verbouwen en er komt aan de Molenbuurtzijde een woning bij. De belasting wordt dan gesplitst in 40 en 70 gulden. De zijde aan De Dijk krijgt kadastraal nummer A2255 en is dan nog 93m² groot, terwijl de woning, zonder erf, aan de Molenbuurtzijde - later de Steen-

houwerssteeg - een oppervlakte heeft van 33m². Het nummer is nu De Dijk D60.

In 1929, als Marten de Vries is overleden, blijft z'n weduwe NEELTJE GEERTS BEWIE tot 1933 de eigenaresse, zij woont ondertussen in Oldehove.

Het perceel wordt overgenomen door de dames WIMKE en TRIJNTJE STAVORINUS, costuumnaaisters. Zij plegen een grondige verbouwing, want met de naastligger (A871) komen er nu twee geheel nieuwe panden met een verdieping, de belasting gaat naar 119 gulden. Zij verkopen het in 1976 aan JAN SIPKE SLINK te Hoogkerk, het huisnummer is na 1969 de Dijk 22.

JANTJE TALMA, juwelierster en weduwe van Siebren Wip wordt in 1981 de eigenaresse. Zij voegt in 1985 de woning, door verval is deze bergplaats geworden, aan de Molenbuurt weer samen met het gedeelte aan De Dijk, waarna het perceel weer de grootte heeft van 1832 n.l. 126m².

De bewoners vanaf 1830 - ca 1910:

Yge Jans Damsma, *1792 Dokkum, winkelier, x Maria Lubbing, *1794 Leeuwarden, later de weduwe. Jan Stavorinus, *1810 Dokkum, timmerman, x Dieuwke Oberman, *1815 Kollum, ze verhuizen naar no. D58. Bernardus Bunkers, *1820 Aalsum, arbeider, x Christina Rohling, *1822 Akkerwoude. Anne Jorna, *1820 Wijtgaard, arbeider, x Antje Stornebrink, *1819 Leeuwarden; inwonend ook nog Iege Damsma, *1790 Dokkum, ongehuwd, inlands-kramer, later de weduwe.

Vincentius Jorna, *1851 Dokkum, timmerman, x Baukje Broekens, *1858 Dokkum; op 11-5-1896 naar Groningen. Willem Koster, *1853 Dokkum, boekbinder, x Iefke Alberda, *1850 Dokkum, A.Jonkhoff Dzn.

Bijzonderheden:

*** Notaris Westra d.d. 9-10-1889. Verkoop van ruime huizinghe met timmermanswinkel en erf ca. aan de Dijk en uitkomende aan de steeg nabij de Woudpoort in huur bij Jorna voor f 91.00 p/jaar. Geboden f 850.00.

*** De veiling vond plaats op 25 sept. 1889 t.h.v. kastelein Kreeft.

PS: De genoemde jaartallen, bij koop en verkoop, zijn de geboekte en niet de jaartallen zoals ze op de akten voorkomen. Hierin zit vaak een verschil van een tot twee jaren. (ES)

DE DOKKUMER GILDEN, deel 3

L. Meerema

HET GROOTSCHIPPERSGILDE

Het oudste archiefstuk van de Gilden is dat van het **Grootschippersgilde**. Het dateert van 30 september 1648.

Conditien en Articulen waarop ende naa de Deurvaren Schippers ofte Deurjagers tusschen de steeden Doccum ende Harlingen hun voortaan sullen hebben te reguleren.

Enkele artikelen:

1. De schippers moeten de respectieve Magistraten 'alle eere, respect en gehoorsaamheijt bewijsen
2. 'dat daags niet meer als een schip van Doccum ende Harlingen et vice versa, s morgens tot negen uijr sal mogen afvaren, uitgenomen alleen met dode lijke sonder wijders.
3. Als de Deurjagers Leeuwarden zijn gepasseerd, mogen ze mensen, goederen en brieven uitzetten en lossen. Die van Harlingen hebben voorbij Snakkerburen hetzelfde recht.
4. 'Dat de betalinge der Tollen sal moeten gedaan worden aan de respectieve Eijgenaars der trekweegen van de respectieve drie steden.
5. 'Wie dese conditien of articulen in enigerleije wijze geraakt te overtreden sal ofte sullen vervallen, voor de eerste maal in de boete van drie car guls voor de tweede maal ses car guls en voor de derde maal, bij suspensie van 't Veer, voor de tijt van ses weeken.

Aldus gedaan gearresteert en geslooten tusschen de respectieve Gecommitteerden van de Magistraten der steeden Leuwarden, Doccum, ende Harlingen
In kennisse hun Handen, nevens de subscriptie van de ondergeschr Secretarie,
Actum den 3den Septembris 1648.(1)

Op een vergadering in 1670 werd aan verschillende schippers de Eed afgenomen.(2)
Naast de Gildeartikelen gold de Ordonnantie voor de schippers tussen Dokkum en Leeuwarden.

Gewoonlijk zullen vier schepen naar Leeuwarden varen: het eerste 's morgens om vijf uur, het tweede om negen, het derde klokslag twaalf en het laatste om precies vier uur.

De schippers moeten zich in dienst stellen van de 'reisende man'. Dronken schippers moeten hun beurt voorbij laten gaan.

'De schippers sullen moeten houden goede digte overdekte schepen met seilen sampt stercke lijnnen kloeten stocken en andere gereetschap wel voorsien'.

Lege schepen moeten de mast strijken als ze worden getrokken.

Het is mogelijk een schip af te huren voor een bepaalde prijs 'dat de veerschippers niet sullen mogen gedogen dat in de schuijtte anders verdeck eenige taback sal mogen worden gerookt of gedronken worden'.

Een soortgelijke Ordonnantie gold ook voor de schippers tussen Dokkum en Stroobos.

Veel namen van schippers die de Eed hebben afgelegd tussen 1670 en 1748 worden vermeld. Een dankbare bron voor Sneupers.

Op 21 December 1748 werd het GROOTSCHIPPERSGILDE vernieuwd door de bestaande artikelen te corrigeren en aan te passen. Deze werden opgestuurd naar Gedeputeerde Staten; ze worden goedgekeurd op 10 februari 1755.

Van veel schippers wordt vermeld dat ze de eed van getrouwigheid hebben afgelegd. (2)

Deze luidde:

'Belove en sweerte in aller getrouwigheijt volgens de lijsten te sullen invorderen alle Tollen van de reijsende personen en die met ons sullen comen te varen soo wel van die personen onderwege als binnen de steden in onse schepen comende en niets daer van agterhouden en &swijgen directe nogte indirecte dan terstont 't elken reijse aen de opteijkenaars getrouwelijk aengeven.

De Heren van de Magistraat te respecteren, haare bevelen te obedieren, de Passagiers fatsoenlijk te bejegenen, de brieven en Packen ten eerste te bestellen, op de gesette tijden praeciselijk affvaaren, onderweghs sonder noodzakelijkheijdt niet aan te leggen, nughteren en bequaam mij te houden, vervolgens te gedragen, als een braaff en Eerlijk Trek-schipper betaamt.

Soo waarlijk help mij Godt almagtigh. (2)

De schippers moeten zich houden aan de Ordonnantie op het Veer tussen de verschillende steden:

- 'Dat alle dagen ordinaris vier schepen van hier naar Leeuwarden / t Stroobos sullen varen, als eerste smorgens tot vijf uuren dit tweede tot neegen uuren dit derde tot twaalf uuren dit laatste tot vier uur precijs mit de kloekslag.

- Dat de schippers sich ipsich nuchteren ende bequaam sullen moeten houden tot goede dienstbaarheid van de reisende man sonder oock haar met woorden ofte werken qualick te bejegenen bij poene van drie caroli gulden telckens te verbeuren.

- Dat geen schippers aan de beurt liggende dronken sijnde, sal mogen in het schip gaan omte varen 't zij voor hem zelven of als huursman.

- De schippers sullen moeten houden goede digte overdekte schepen met seilen sampt stercke lijnnen kloeten stocken en andere gereedschap wel voorsien en varen tesamen in den algemeene buydel sonder de agterdeur van 't schip te beswaeren bij gelijcke poene.

- Soo wie extra ordinaris een schuyte afhuert sal voor vracht betalen vier gulden boven drie stuyvers voor Tol en sullen de schippers terstond met hare schip en peert cum annexis gereedt sijn bij poene als vooren.

- Dat de veerschippers niet sullen mogen gedogen dat in de schuijtte anders verdeck eenige taback sal mogen gesmoockt of gedronken worden bij poene die sulcks gedoocht betalen sal - drie caroli gulden te expliciteren als volght: 'd eene helft tot profijjt van onse opsichter Hr. Jan Stangerus en de andere helfte tot profijjt van onsen executeur die terstondt sullen wezen executabel.' (3)

Drankmisbruik dwong het Bestuur van de stad tot het nemen van resoluties om sulks te voorkomen:

De Magistraat heeft seer qualick waergenomen 'door niet compostement van veele der Trekschippers verscheidene veel te grote liefhebbers van sterke drank sijnde oock uitvaeren onbehelpelijk tot groot en sonderlingh ongemack en ongerijff van coopluiden en passagiers.' (4)

Veel eigenaars verhuren hun beurten aan onbekwame personen die het niet zo nauw nemen.

Om verder verval te voorkomen neemt de Raad een resolutie aan, dat alle schippers de Eed van getrouwigheid moeten hebben afgelegd voordat zij in dienst mogen treden.

Een enkele keer worden strenge maatregels tegen de schippers genomen:

Zo wendt commissaris Groenja zich tot de Magistraat van

Dokkum en beklaagt zich over het slechte gedrag van schipper Jacob Hansma die beschonken van Leeuwarden kooft aff te vaaren.

Bovendien blijft hij weigeren 'de van buijten inkomende Persoonen op 't schedule te setten, en aan die het competeren, te verantwoorden.

Gij Jacob Hansma naa gewoonte weeder dronken in praesentie van getuigen met vloeken en schelden de commissaris daarop hebt uitgedaagd.

De Raad heeft zich nauwkeurig op 't wangedrag van Jacob Hansma geïnformeerd en bevonden, U geheel ongeschikt als trekschipper van Dockum op Leeuwarden langer te dulden, dienstvolgens werd gij Jacob Hansma van stonden aan, door insinuatie deses, ontschippert.' (5)

Hetzelfde overkomt Geert Roelofs, die door overstallige dronkenschappen manqueert in het behoorlijk waarneemen van uw post als trekschipper, en zulks niet langer te dulden zijnde verboden U voortaan als schipper te varen off op de post te rijden'. (5)

In Januari 1794 deelt secr. Suiderbaan mee aan de Staten van Groningen dat er klachten zijn van Leeuwarder schippers dat de post vanuit Groningen pas op woensdag en zaterdag in Stroobos aankomt i.p.v. op dinsdag en vrijdagavond.

De brieven uit Groningen geadresseerd aan het platteland en Leeuwarden blijven een week liggen omdat de schippers op zaterdagmorgen om acht uur al zijn vertrokken voordat de Stroobosser schippers zijn gearriveerd.

Het verzoek is nu dat de Stroobosser schippers op dinsdag en vrijdagavond terug te komen zodat de klachten achterwege blijven.

De reactie van G. Alberda namens de G.S. van Groningen luidt dat de Trekschippers worden gelast van nu voortaan gedurende de tijden van besloten water met hunnen snikwagens op de marktdagen niet later als om tien uren des voordemiddags van hier te rijden en wel dagelijks daar voor zorg te dragen dat niet later als des agtermiddags te drie uren zich op Stroobos bevinden.' (6)

In 1787 schrijven de Burgemeesters en Raad van Doccum een brief aan de G.S. van Friesland:

De trekschippers van Leeuwarden op Dokkum worden 'zeedert geruimen tijd gedurig aangesogt om in hunne schepen Roeven te laten maken en die te approprieren gelijk plaats heeft in de Harlinger schepen'.

De schippers vragen de vrijheid deze roeven in navolging van

de Harlinger schepen te laten maken en om van hen die in de roeven willen zitten drie stuivers extra te mogen vorderen. De reactie van de Dokkumer raad is negatief en conservatief: Het verzoek is, zo schrijven zij, niet in overteenstemming met het contract uit 1726 waarin is bepaald dat in elk schip vierentwintig personen mogen worden vervoerd voor acht stuivers p.p.

Dit contract mag niet eenzijdig worden opgezegd.

Als de Leeuwarder schippers hun schepen ook van glazen hadden voorzien zoals de Dokkumer schepen, dan zouden er weinig verzoeken komen.

Wie afgescheiden wil reizen van het gros des volks kan gereddert worden door een affgewonnen beurt.

Er zijn veel inconvenienten te voorzien als er roeven worden geplaatst, want deese afsluiting moet wel seeker ijver en eersugt verwekken welke altoos quaade gevolgen na hun sleepen.(7)

Ze spreken de wens uit dat het verzoek wordt afgewezen en alles dus bij het oude zal blijven.

Vele insinuaties van het Stadsbestuur zijn bedoeld om de beurtvaarten zo gunstig mogelijk te laten verlopen zoals het op tijd vertrekken van de beurtschippers, het organiseren van een nabeurt, als er te veel passagiers zijn voor een normale beurt, het goed onderhouden van de schepen, de vracht en de brieven alleen te bestellen bij het Veerhuis en zelfs het vervoeren van gewapende burgers: 'Om uit naam van de Gerechte der stad Dockum Durk Walcker trekschipper te Kollum te insinueren ten spoedigste zig gereed te maken om met zijn schip van hier uit gewapende burgers af te varen en dezelve te ontscheepen daar waar de commandant van dit detachement het zal nodig oordelen, en ingevalle van weigering, zal de dubbelde kosten van een beurt werden gerequireerd.'(8) Dit vond plaats in 1798 in de Patriottische tijd.

Eelke Jans Hoogterp wordt in 1828 gesommeerd om 45 cent terug te betalen aan Mr. A.S. Talsma, griffier bij het Vreedegerecht te Dokkum die hij 'ten onregte wegens vracht van Zede heeft gevraagd en bekomen op vrijdag den 21 December 1827 zullende bij niet voldoening daaraan door hun Ed Achtben nader worden gedisponeerd.

De Stadsbode krijgt echter als reactie van Eelke Keuning, dat niet hij maar Simon Hoogterp deze gelden had ingevorderd en in de zak had en bovenstaande insinuatie dies niet wettig was.'(9)

Het laatste bericht uit de Gildeboeken der Trekschippers dateert uit 1844.

Bronnen:

1. S.A.D. 680.
2. S.A.D. 681.
3. S.A.D. 681/670.
4. S.A.D. 681.
5. S.A.D. 671.
6. S.A.D. 684.
7. S.A.D. 683.
8. S.A.D. 671.
9. S.A.D. 671.

SCHOENMAKERSGILDE

Op 3 Maart 1741 ontvangt het **Schoenmakersgilde** een Octrooy van de staten van Friesland voor de tijd van 13 jaar.

Dit wordt vernieuwd door op 21 December 1748 de Gildeartikelen te reviseren en naar omstandigheden te corrigeren.(1)

Enkele Gildeartikelen:

Als burger zal voor de Proevenier het Proefstuk bestaan uit een Mens ofte Vrouwenschoen, Stevel ofte Laars, tot keuze van de Proevenier, desdat deselve voors. Proefstuk maake in tegenwoordigheid van een der Gildeofficieren.

De Ouderman zal gehouden wesen alle jaaren op de tweeden maandag in Julij maandt het Gilde te doen vergaderen op de Gildekamer omme als een nieuwe Ouderman keurmeester en bijsitter te stemmen.(2)

Na examinatie door de Heer Commissaris, die daarin niets vindt wat tegen de reglementen van de Prins ingaat, volgt ratificatie en approbatie van de Reglementen.(3)

Naast Arent tjeerds zijn Johannes Jilderda en Niklaas Ronner officieren van 't tegenwoordige Schoenmakersgilde binnen Dockum. 1752.(4)

Bronnen:

1. S.A.D. 689.
2. S.A.D. 689.
3. S.A.D. 689.
4. S.A.D. 691.

EEN NIET BEWEZEN KINDERMOORD IN ENGWIERUM

H. Hietkamp (1)

Na een huwelijk van ongeveer 13 jaar verloor Kornelis Harmens zijn vrouw Tijtje Tjitses. Drie kinderen werden er geboren en gedoopt. Harmen in 1749, Tjietse in 1752 en Pier in 1757. Kornelis was boerenarbeider in Engwierum en bleef met drie jonge kinderen zitten. Er moest noodzakelijk hulp komen. Na enig zoeken kwam hij in contact met Grijttie (Grietje) Nitters of Nutters afkomstig van Ee. Zij werd huishoudster bij hem. Het bleek al vlug dat Grietje de kinderen niet de baas kon. Ze begon te schreeuwen tegen de kinderen en af en toe kregen ze flink voor de broek. Het resulteerde er uiteindelijk in dat ze een hekel kreeg aan deze kinderen. Toch trouwde ze op 21 maart 1762 met Kornelis. Harmen was niet meer in huis, maar de twee jongsten, Tjietse en Pier, 7 en 11 jaar waren thuis. Grietje wilde wel van die kinderen af. Het waren ook niet haar kinderen. De genegenheid voor die kinderen ontbrak volledig.

In november 1762 was Grietje een paar dagen in Dokkum geweest. Ze had daar o.a. een bezoek gebracht aan Antje Botes, die woonde in "de bonte hond" bij de Bargemerck. Ze had de kinderen niet meegenomen. Die waren thuis bij vader. Op 18 november ging ze weer naar huis. Ze nam lekkere stuiten (soort brood) mee voor thuis. De dag er na was haar man al vroeg naar zijn broer Freerk gegaan om te helpen met dorsen. Pier moest die middag naar school en voor het weggaan gaf ze de jongen een stuit met een plak brood, goed besmeerd met boter. In school werd Pier plotseling doodziek. Hij begon te braken, kreeg erge buikpijn. Hij werd door de onderwijzer naar huis gestuurd. Grietje legde hem op bed. Kornelis kwam die avond thuis en maakte zich grote zorgen over zijn zoon. Toen Tjietse die avond dezelfde verschijnselen kreeg werd hij wel erg ongerust. Nog diezelfde avond overleed Pier en de volgende dag Tjietse. De verslagenheid in Engwierum was groot. Twee kinderen uit het gezin zo kort na elkaar overleden. Grietje was af en toe bij haar buurvrouw binnengelopen. Antje Lourens, getrouwd met Bartel Clasen, woonde naast haar onder hetzelfde dak. Het gesprek ging al vlug in de richting van verkeerd eten. Ze hadden brood gegeten, maar daar hadden ze zelf ook van gegeten. Sommigen fluisterden dat er misschien rattenkruit aan de kinderen was toegediend. Grietje kon immers niet zo goed overweg met de kinderen.

Het gerecht van Oostdongeradeel vond dat de dood van de beide kinderen vragen opriepen en meldden het aan de procureur - generaal in Leeuwarden. Die liet een onderzoek instellen. Diverse getuigen werden ondervraagd en verhoord.

Als getuige werd verhoord:

Antie Lourens, de naaste buurvrouw van Kornelis en Grietje. Zij vertelde dat Grietje op vrijdagmiddag, 19 november omstreeks drie uur bij haar thuis kwam en zei dat ze Pierke om één uur met een stuit naar school had gestuurd, maar erg ziek thuis gekomen was. Vrij kort er na vertrok ze weer. Toch kwam ze weer terug en zei: "Die commissie heb ik afgescheept". Ze bedoelde daarmee de zuster van Kornelis zijn eerste vrouw, Jeltje Tjitses met twee van haar kinderen. Grietje vertelde dat ze Tjetse een stuit en brood had gebracht in de tuin, waar hij bezig was met aardappelrooien. Grietje ging daarop weer naar haar huis. Later kwam ze terug en vertelde dat Tjetse nu ook ziek was. Ze liep die dag in en uit bij me.

Schoolmeester Jan Hendriks, die ook een winkel had en tevens dorpsrechter van Engwierum was, vertelde aan het gerecht:

"Pier Kornelis, het 5-jarig zoontje van Kornelis Harmens gaat bij mij naar school. Op vrijdag, 19 november, kort na de middag, kwam hij weer op school. Na korte tijd werd hij erg mislijk en begon koorts te krijgen. Ik zei dat hij wel naar huis mocht gaan. Hij is toen vertrokken, waarbij hij erg braakte. Diezelfde avond, omstreeks elf uur kwam Piers stiefmoeder bij me thuis en vertelde dat Pierke was overleden. Tjetse lag ook ziek op bed. Ze kocht van mij een stuk linnen dat als doodskleed moest dienen. Grietje vertelde mij dat een paar buurmannen Pierke hadden afgelegd. De volgende dag overleed Tjetse ook. Stiefmoeder Grietje staat slecht bekend in Engwierum".

Johannes Bartels, de smid van Engwierum vertelde:

"Ik ben een buurman van Kornelis Harmens. Op vrijdagavond, omstreeks elf uur werd ik uit bed geklopt door buurman Bartel Clases, die me vertelde dat ik er direct uit moest komen en mee moest gaan naar Kornelis. "Kornelis zijn jonkje is uit de tijd". Als burens hebben we hem afgelegd. Tjetse de andere zoon van Kornelis lag zwaar ziek op bed. De volgende dag om een uur of elf kwam Grietje bij me en zei: "Kom gauw eens want ons Tjetse is zo raar". Ik ging er heen en hij zat op een stoel. Hij had het erg benauwd. Kornelis bracht hem naar bed. Tjetse vroeg zijn vader om drinken. Ik ben weer naar huis gegaan, maar na enige tijd kwam Grietje weer bij me. Ze vroeg mij om weer te komen bij Tjetse. Hij lag op bed. Na hem omgedraaid te hebben stierf hij. Beide kinderen

stierven dus kort na elkaar.

Bartel Clasen vertelde ongeveer hetzelfde als Johannes Bartels. Ook de andere buurman, Dammejanus Dens, schoenmaker van Engwierum, was er bij toen ze de kinderen aflegden. Hij had gezien dat de oudste in de kist lag en blauw om de neus en de mond was en bruisend speeksel op de lippen had.

Kornelis, de vader van de kinderen, werd ook verhoord. Hij vertelde dat hij op vrijdagmorgen was vertrokken naar zijn broer Freerk die onder Ee woonde. Hij zou helpen te dorsen. Beide kinderen waren goed gezond. Bij thuiskomst die avond waren ze erg ziek. De jongste lag op bed en de oudste zat op een stoel bij de haard. Grietje vertelde dat Pier ziek uit school thuisgekomen was. Tjetse was bezig in de tuin met aardappelrooien. De kinderen kregen het erg benauwd. Hun lijf rommelde erg. Wanneer ze iets te drinken kregen, kwam het er direct weer uit. Die avond om elf uur is Pier in mijn armen gestorven. Tjetse was toen ook erg ziek. Die overleed de volgende morgen. Naar zijn mening was Grietje erg goed voor de kinderen. Het overlijden van de kinderen heeft me erg aangegrepen.

Grietje, die toen 34 jaar was, vertelde ook haar verhaal. Op die bewuste vrijdagmorgen was ze met een zak naar de snik (kleine vrachtboot met een lengte van ongeveer 15 meter) van Engwierum gegaan om appels te halen. Tjetse was met haar meegegaan. Onderweg van de boot naar huis vond Tjetse op de weg een mooie appel. Hij pakte de appel en deed hem in de broekzak. Ze had hem aangeraden de appel weg te gooien. Thuisgekomen deelde Tjetse de appel met zijn broertje Pier. Ze aten hem samen op. Verder kregen ze een stuit met daarbij een stuk brood. Daarna ging Pier naar school. Tjetse ging in de tuin werken. Na korte tijd kwam Pier weer thuis. Hij was misselijk, braakte en kon er niets inhouden. Toen Kornelis thuis kwam vroeg hij wat er aan de hand was. Ze vertelde aan hem dat Pier erg ziek uit school thuis gekomen was. Tjetse was toen ook al ziek, maar zat nog op de stoel. De kinderen kregen het erg benauwd. Pier overleed nog diezelfde avond en Tjetse de volgende morgen. "Ik had het er verschrikkelijk mee te doen. Ik hield van de kinderen, maar vooral van de jongste", zei Grietje, zichtbaar erg aangedaan.

Jeltje Tjitses, tante van de beide overleden kinderen wilde ook wel het een en ander vertellen:

"Op vrijdag, 19 november van het jaar 1762 kwam ik in de middag bij Grietje. Ik was gevraagd om te komen wassen vanwege het feit dat Grietje veel last had van een zere duim. Op het moment dat ik daar kwam was Pier naar school, maar hij kwam thuis uit school. Pier was misselijk en hij vroeg of hij

zijn broek los mocht maken, want hij voelde zich erg dik. Toen hij de broek losmaakte begon hij erg te braken. Grietje zei tegen het kind: "Ben je ziek?, dat spijt me, want als je sterft heb ik niet een hemdje voor je noch een kleedje. Je tante heeft het net gewassen". "Wie denkt er nu direct aan sterven. Mijn jongens zijn zo vaak ziek en braken dan ook wel. Je denkt dan toch niet direct aan doodgaan", zei ik tegen Grietje. Grietje werd stil en zweeg verder. Na een kopje thee gedronken te hebben, ben ik weggegaan. Tjetse was toen nog bezig in de tuin".

De overleden kinderen werden overgebracht naar Leeuwarden en aldaar werd een autopsie verricht door enige artsen. Ze kwamen tot de conclusie dat er sprake was van een vergiftiging. Het zou rattenkruit geweest kunnen zijn.

Grietje Nitters werd in hechtenis genomen en overgebracht naar Leeuwarden. Grietje ontkende dat ze had meegewerkt aan de dood van de beide kinderen. De procureur kwam tot een aantal stellingen waarmee hij Grietje in de verdachtenbank plaatste.

Grietje had in Dokkum rattenkruit gekocht, maar in ieder geval in handen gekregen. Mogelijk via Antje Bottes.

Nadat ze het brood en de stuit met boter had besmeerd had ze daar rattenkruit op gestrooid en de stuit en het brood op elkaar gelegd. Tussen de middag voor schooltijd had ze het aan Pier gegeven die het direct op at. Later in de middag gaf ze het aan Tjetse. Ze had er voor gezorgd dat haar man en anderen niet van dat brood konden eten.

Toen Grietje bleef ontkennen hebben ze haar op de pijnbank gelegd, maar ondanks die marteling bleef ze ontkennen. Ze vertelde daar dat de jongens de gevonden appel hadden opgegeten. Dat kon een oorzaak zijn van de vergiftiging.

De procureur kon uiteindelijk niet bewijzen dat Grietje rattenkruit had gekocht en in haar bezit had gehad. Ook kon geen bewijs worden geleverd dat ze het de kinderen had toegediend. Het Hof van Friesland ontsloeg haar op 14 juni 1763 uit detentie en sprak haar vrij van de verdenking de kinderen te hebben vermoord.

Grietje had nog een zuster Marijke Nitterts, die getrouwd was met Ruurd Dirks. Ze hadden de volgende kinderen:

Pijtrick Ruurds, getrouwd met Pijter Johannes van Kollum

Nuttert Ruurds, getrouwd met Grietje Eggeles.

Durk en Baukje. (Dossier 2975 Criminele sententies.)

Noot 1: De auteur van dit artikel, Johannes Jan Hietkamp, overleed op 20 mei 2002 op 68 jarige leeftijd, bovenstaand artikel is met toestemming van de familie opgenomen.

DE SULVEREN RINKELBEL

Ben Te Boekhorst

Minke Tilma fan Idaard brocht my op'e hichte fan in famylje-erfstik, dat yn besit kommen wie fan har ferstoarne man Jan, de stamhâlder fan pake Jan, dy't nei it ferstjerren fan syn soan Lieuwe op 24 febrewaris 1933 nei Idaard kommen is om dêr de honneurs waar te nimmen. Dat hat net sa lang duorre, want op 7 juny 1935 hat ek pake dêr syn ein fûn. Ut syn neilittenskip is ûnder mear it ûnderhavige erfstik yn Idaard efterbleaun, sûnder te witten, hoe of wêrom dit yn dizze famylje kommen en oerurven is. Dit makke ek my nijsgjirrich en sette my ta it sneupen om it ien en oar ris te besjen en nei te gean, hoe't dizze foarke yn'e stâle siet.

Wêr't it hjir om giet is dus in sulveren rinkelbel, dy't bestiet út in rûne plaat fan sulver wêroan fiif beltsjes hingje. Op de iene kant dêrfan is in skipke ôfbylde mei dêrûnder it jiertal 1785 en boppe de inisjalen 'G S' en oan wjerskanten 'M J' en 'G J'. Op'e oare kant komt in wapen foar en dat blykt dat fan Dokkum te wêzen, wat har dúdlik wurden is doe't hja dit stik sjen litten hat by it Frysk Skipfeartmuseum yn Snits. Ek kaam se dêr oan'e weet, dat dit in eardere "gildepenny" west hat.

Mar dan riist de fraach: Wa fan ús foarslachte, dy't meast fan boerelaach út mid-Fryslân wiene, kin no wat hân ha mei skipperij en Dokkum?

Yn earsten tinkt men dan oan de Tilma's, dy't fan oarsprong út de Ferwerter kontreien kamen en dêr gernier wiene, dus neat mei skipfeart of soksawat te meitsjen hân ha. Dus moast der in oare wei ynslin wurde om dit út te finen.

Pake Jan is op 9 maaie 1895 yn Grou trouw mei beppe Jantsje van den Berg. Dy is op 29 febrewaris 1872 yn Jirnsum berne as dochter fan Jan (Ruurds) van den Berg en Antsje (Tjittes) Koopmans. Dizze Antsje wie in dochter fan Tjitte (Fetses) Koopmans en Ymkje (Siedses) van der Werf en by dy lêste namme komt der mear klearrichheid yn dit stik fan saken.

Har heit, Sieds, wie skiptstimmerman fan berop en is op 20 oktober 1785 yn Burdaard berne en as soan fan Geart (Sieses) van der Werf, ek skipstimmerman, en Imkje (Uilkes) Bakker.

Dizze Geart Sieses moat om 1763 hinne berne wêze ûnder Anjum neffens de akte fan syn stjerren op 17 maart 1847 yn Ljouwert.

It kin dan ek hast net oars wêze as dat de letters 'G S' op de penning syn inisjalen wiene.

Hy waard berne ûnder Anjum en syn soan Sieds yn Burdaard. Dat is dus fan wjerskanten Dokkum en dat jout reden om oan te nimmen dat der destiids yn Dokkum in gilde west hat fan skipstimmerlju. De gildes binne yn'e Frânske tiid ôfskaft en der binne net folle gildeboeken bewarre bleaun, sa as bliken docht.

By it gemeente-argyf fan Ljouwert bin ik it ien en oar gewaar wurden. Dêr haw ik earst socht nei de berte-akte fan ús beppe har beppe, Ymkje van der Werf, dy't dêr op 6 maart 1819 te wrâld kommen is. Dêrút die bliken wa't har âlden wiene. Dizze húshâlding komt ek foar yn it Register fan de Volkstelling fan 1830: Heit Sieds is dan 44 jier. Mem Aaltsje 35 jier en der wiene twa dochters: Antsje fan 16 en Ymkje fan 10 jier.

By it Ryksargyf is de houliksakte fan harren fûn en dat hat yn Akkrum west op 9 july 1812. Sieds waard dêryn neamd as keapman en syn heit wie doe skipstimmerman en wenne op it Fliet yn Ljouwert. Aaltsje Nijdam is berne op 26 febrewaris 1794 en wie doe noch mar 18 jier en in dochter fan Jacob Michiels, dy't op 8 augustus 1803 stoarn is en Antje Sieses, kasteleinske op'e Ald Skou by Akkrum.

Sieds van der Werf is op 20 jannewaris 1830 stoarn en syn widdo is op 3 maart 1831 wer troud mei Rein (Ruurds) Reitsma, boer en widner yn Jirnsum. Dêr is Aaltsje ek ferstoarn op 28 jannewaris 1871 en is dus 76 jier wurden.

Har earste skoanheit, Geart Sieses van der Werf, stoar yn 1847 en waard 84 jier âld. Omdat er destiids op it Fliet wenne, wie it de muoite wurdich om út te finen wêr't dat krekt west hat en dêrta joech de Kadastrale Atlas fan Ljouwert útkomst. Oan'e hân fan de earste Kadastrale kaart fan 1832 en de beskriuwing fan de eigendommen, sa't dy dêr doe wiene oan it Fliet kriget men in byld fan de bedriuwichheid en it wenjen dêr fan dy tiid.

Ik ha hjirby fan de súdlike kant fan it Fliet de opfolgjende perseelsnûmers oernommen sa't dy dêrby beneamd binne en dêryn falt op, dat neffens dy kaart oan'e súdkant trije mûnen stien ha en oan'e noardeastkant ek noch ien. Ek it tal "Plaisirtuinen", dy't neamd binne, is tige nijsgjirrich. Dit yn tsjinstelling mei it grutte tal lytse perseeltsjes, dy't oan'e noardkant yntekene binne, wat dus meast arbeiders-wenninkjes west ha.

Sa is dus yn koart bestek it paad werom fûn fan in erfstik mei wat wederwaardichheden deromhinne oan'e hân fan de bewarre argyfstikken. It is allinnich noch net rjocht dúdlik wannear Geart Sieses fan Burdaard nei Ljouwert tein is en wat

de betsjutting wie fan de beide oare inisjalen.
Yn it jier 1785, dat op de penning stiet, is Sieds yn Burdaard berne. Syn broer, Johannes, wie yn 1847 44 jier âld doe't er syn heit syn ferstjerren oanjûn hat. Ek hy wie fan berop skipstimmerman, lykas syn broer Uilke, dy't ek as sadanich neamd is yn de beskriuwingen yn it Kadaster fan 1832.

Mei de ôfskriften fan de boppeneamde feiten is dit foar dyjingen, dy't dit interessearret, in net ûnaardich stikje skiednis wurden, tinkt my. Faaks kin hjiroan letter noch ris wat tafoege wurde as der mear boppe wetter is te heljen fan dit oangeande.

(Een afdruk van deze penning is te zien op onze website)

REACTIE (via onze website)

(op een vraag van de heer J.A. Paasman naar ene Arms Henry Bonnerson (Bomerson) sappeur ? bij het 26e regiment lichte infanterie, 4e bat., 4e comp. oud 20 jaar geboren te Metslawier, canton d 'achlum (?) departement Friesland. Op 17.12.1813 opgenomen in het hospitaal te Mainz en aldaar overleden op 07.01.1814 aan de gevolgen van koorts. NB Mogelijk zijn de voornamen te herleiden tot Hendrik Harms)

Hierbij een nogal late reactie, maar ik denk dat ik weet wie de gezochte persoon is. Hans Hendrik Bommerson * 23-07-1792 Leeuwarden ged. ald in Jacobinerkerk(RK) op 01-08-1792. Hij was op 01-11-1812 te Leeuwarden gehuwd met Catharina Gijllissen. Zij heeft nooit bericht ontvangen omtrent het overlijden van haar man want als zij in 1844 te Leeuwarden wil hertrouwen moet er eerst een rechtsvermoeden van overlijden opgesteld worden door de rechtbank, waartoe Hans Hendrik Bommerson 3 maal wordt opgeropen om zich te melden. Zoon van Symen Bommerson en Johanna Atsma. Zijn vader was ook militair, was sedert 1795 uit Arnhem, waar hij in garnizoen lag, uitlandig gegaan met vele andere soldaten die bij de revolutie de Prins van Oranje volgden, sedertdien heeft men geen tijding meer van hem bekomen (aldus de akte van bekendheid opgemaakt in 1820 bij het huwelijk van zijn dochter Anna Bommerson) Bij het huwelijk van zijn zoon Pieter in 1821 wordt verklaard dat hij in 1796 uit Nijmegen vertrokken was waar hij in garnizoen lag. Hij diende onder het voormalig regiment van Brakel - grenadier onder de Vriesche garde 1788. Als er meer gegevens over Hans Hendrik Bommerson of over zijn vader bekend zijn zou ik die graag vernemen. Ed Koopal: ed.koopal@hetnet.nl, tel 020-6734704.

WAS JERONIMUS CORNELISZ, ONDERKOOPMAN VAN HET VOC SCHIP BATAVIA, EEN FRIES ?

Hans Zijlstra, hzijlstra@yahoo.com

Velen zullen het VOC schip Batavia kennen, waarvan een replica gebouwd is op de Bataviawerf te Lelystad. Weinigen kennen de achtergronden van het drama dat zich reeds op de eerste reis naar het Oostindische Batavia voor de kust van West-Australië voltrok.

Al in een vroeg stadium boterde het niet tussen de Vlaamse opperkoopman (baas van het schip) Francisco Pelsaert enerzijds en schipper Adriaen Jacobsz en onderkoopman Jeronimus Cornelisz anderzijds. Botsende karakters, hebzucht en de gunsten van een vrouw aan boord werden de ingrediënten voor een geplande muiterij. Nu waren de leefomstandigheden op een gemiddeld VOC schip al zo belabberd dat het een wonder was dat niet elke reis naar de Oost in een chaos eindigde. Keiharde straffen en snel ingrijpen voorkwamen dit echter meestal. Zo niet op de Batavia.

Na de stop op verversingspunt Kaap de Goede Hoop werden de plannen voor een gewelddadige muiterij snel concreter, terwijl Pelsaert vaak ziekelijk in zijn hut bleef. Voordat het plan in werking trad liep het schip echter voor de Australische westkust op een koraalrif. Navigatie in begin 17e eeuw was een haast onmogelijke klus. Men kon wel redelijk de breedtegraad (afstand tot de evenaar) bepalen maar de lengtegraad (hoever oost of west men was) bleef tot 1750 gissen. De nachtelijke stranding op 3 juni 1629 op de koraaleilanden 'Houtman Abrolhos' veranderde de geplande muiterij in een plotselinge actie waarin Jeronimus Cornelisz de leiding nam en systematisch zo'n honderd bemanningsleden liet vermoorden. Uiteindelijk werd hij met enig geluk toch overmeesterd en direct met enkele handlangers ter plaatse opgehangen.

In het boek "De ondergang van de Batavia" van auteur Mike Dash (1) wordt gespeculeerd over de afkomst van Jeronimus Cornelisz. Hij zou mogelijk uit Friesland, Bergum of Leeuwarden komen, en mennoniet/anabaptist zijn. Tot nu toe werd algemeen aangenomen dat hij in Haarlem, zijn laatste woonplaats, was geboren en opgegroeid. Zijn geloof zou verklaren waarom hij zo emotioneel zijn mede-opvarenden om zeep liet helpen ('alles wat hij deed was Gods wil'). Met

name een Haarlemmer kunstenaar Torrentius met zijn extreme denkbeelden zou als zijn inspiratiebron hebben gefungeerd. Toen ik eerdergenoemd boek las dacht ik direct dat ik die naam al eens eerder gezien had in relatie tot de Sneuper website. Jeronimus of Jeroen is een weinig voorkomende naam in Noordoost Friesland. Na enig zoeken vond ik inderdaad een Jeronimus Kornelis in een overzicht van Dokkumer huwelijken en een Kornelis Jeronimus in een lijst met testamenten. Dit was het begin van een nader onderzoek in o.a. de streekarchieven van Dokkum en Hoorn.

Ik kwam tot de conclusie dat Jeronimus hoogstwaarschijnlijk gedurende zijn jeugd jaren met zijn ouders vanaf 1612 in Dokkum heeft gewoond en er de Latijnse School bezocht. In tegenstelling tot dokters gingen apothekers meestal niet naar de universiteit. Jeronimus zal bij zijn vader in de leer geweest zijn, want dat was heel gebruikelijk in die tijd. Hij ging in 1626 in ondertrouw met Belijtggen Jacobs van der Knas in zijn woonplaats Dokkum én in de woonplaats van zijn vrouw, Hoorn. Hoorn is ook bekend als een van de zes VOC kamers. Deze connectie verklaart mogelijk zijn latere aanmonstering bij de VOC.

Waar hij geboren en uiteindelijk getrouwd is blijft toch nog steeds onduidelijk.

Burgerboek Dokkum (2): 'Actum den laesten october 1612

Cornelis Jerouns Apotheker geboortig van Lansom uit Hollandt is op huden voor burger deser Stede aangenomen, mits eerst ende voor al beloofd hebbende den Stadt hou en getrou te willen wesen en hem eerlijken te willen dragen gelijk een goedt opregt burger toe staat te doen ende heeft voor burgerregt betaalt.'

Dat deze Cornelis de vader van Jeronimus is, lijkt zeer aannemelijk. Zowel de combinatie voornaam/patroniem als het beroep apotheker wijzen hierop. Ook klopt de timing. In het Aardrijkskundig woordenboek van v.d. Aa komt Lansum/Lansom niet voor. In de Mededelingen van Gelre, Deel XLVIII staat een artikel van Dr B.H. Slicher van Bath over opmerkingen over de plaatsnamen op -ingen en -hem in Gelderland. Hierin staat dat Lansum Lanthem zou zijn (3).

Het meest logische lijkt echter dat Lansom een verbastering is van het Noordhollandse Landsmeer, maar een woordvoerder van de plaatselijke Historische Vereniging had er nog nooit van gehoord.

Rond 1612 was het nog steeds erg onrustig in Noordholland, destijds het Noorderkwartier genoemd. In 1572 was de Opstand uitgebroken en de Spanjaarden probeerden nog lange tijd de rebellen uit het waterrijke gebied te verjagen. Een

katholiek advocaat uit Hoorn, ene Jan Jeroensz, speelde een leidende rol in het verzet (4). Door de VOC en de aanvoer van kruiden (mn kruidnagel) vestigden zich rond 1600 vele apothekers in Hoorn (5). Diverse met het patroniem Jacobs, en zelfs een Jacob Jacobs maar de (vaderlijke) link naar Belijgtgen Jacobs is niet gevonden. Apothekers werden vaak gezien als gelukszoekers die niet schroomden op allerlei oneigenlijke manieren geld te verdienen met hun kruidenmengsels en andere zaken. Het was gebruikelijk dat een apotheker een eigen kruidentuin had met allerlei exotische gewassen. Zo werd bijvoorbeeld de tulp eind 16e eeuw door apothekers in de Nederlanden geïntroduceerd. Aangezien Amsterdam de leidende rol nam in de in 1602 opgerichte VOC en de Gouden Eeuw met name hier tot bloei kwam, nam het aanzien van de stad Hoorn echter sterk af, een mogelijke reden om die omgeving te verlaten.

In de Loterijregisters (6) van het Oude Mannenhuis te Haarlem komt in 1606 een Cornelis Jeroensen voor, beroep onbekend, afkomstig van Noordwijkerhout, woonplaats Haarlem, heeft een vrouw en 6 kinderen. De naam Jeroen komt met name in Noordwijk veel voor (12). St. Jeroen was er de lokale heilige. Dit blijft echter een losstaande optie.

Wie was dan Kornelis Jeronimus, dominee te Morra, van wiens weduwe een testament in het Ryksargyf ligt (band EEE nr. 2, 1653, fol. 38)?

"1619. Cornelis Hieronijmi is als kandidaat hier beroepen en geaprobeerd den 19 Mei: doch ter oorzaak van de verzochte scheiding door die van Morra, werd hier tegen appel ingesteld, en door de Synode zoo gedecideerd, dat hij bevestigd zijnde, tot lid der klassis werd aangenomen den 4 Augustus 1619" (7).

Het lijkt echter onwaarschijnlijk dat de apotheker tussen 1612 en 1619 overgestapt is naar het domineeschap. Het testament uit 1653 van de weduwe Dieucke Pijtters maakt hier ook niets over duidelijk. Wel laat zij vastleggen dat haar enige echte dochter Antie Cornelisdr de testatrice wordt en de 'bloedvrunden' van haar man geen deel in de erfenis krijgen naast een vaste bijdrage voor haar stiefkinderen Johannes Cornelisz en Claescke Cornelisdr en de armen van Franeker.

Ondertrouwregister Gerecht Dokkum (8):

Actum den 4 februarij 1626.

Hieronimus Cornelis woonend tot Dockum en Belijttie Jacobs vander Knas woonagtig tot Hoorn wordende proclamatie haarder echte gegundt.

Trouwregister Hoorn 1579-1811 (9):

Jeronimus Cornelis jonggesel van Dockum ende Belijtjen Jacobs van der Knas jongedogter van Hoorn.

In de kantlijn: Buyten getrouwt den 29e Martij 1626 met Attestatij bij mij gepasseert.

Gezien de aanduiding 'Buyten getrouwt' zijn ze niet in Hoorn getrouwd.

Hieronimus/Jeronimus werd opgeleid tot apotheker, vermoedelijk ergens tussen 1615 en 1620 in Dokkum en zou rond 1623 met zijn studie klaar zijn. Het lijkt logisch dat de opleiding door zijn vader is gedaan. Dat hij hiervoor een Latijnse school heeft moeten volgen was gebruikelijk en is goed mogelijk geweest in Dokkum omdat deze hier reeds sedert 1545 bestond.

Tot nu toe was van Jeronimus' vrouw Belijtjen Jacobs niet bekend dat ze ook nog een achternaam, Van der Knas, had. Mogelijk is dit een verwijzing naar een beroep (van haar vader) verbonden met het gevangeniswezen (knast=gevangenis, kenas=geldboete) (11).

Aangezien hij tijdens zijn VOC reis ongeveer 30 jaar moet zijn geweest, zou Jeronimus rond 1598 geboren kunnen zijn. De reden om na zijn huwelijk van Dokkum naar Haarlem te verhuizen kan liggen aan de slechte relatie tussen de Dokkumer magistraten en apothekers (zie Sneuper no. 61, Geneeskundige Situatie Dokkum, De Apothekers) rond 1625. Aan enkele Dokkumer apothekers werd zelfs de praktijk ontzegd (10). In Dokkum waren inmiddels ook, naast zijn vader, wellicht genoeg apothekers en te weinig kans om fortuin te maken. In 1627 duikt Jeronimus in Haarlem op waar hij halverwege 1628 in financiële problemen geraakt nadat zijn pasgeboren zoontje eerder dat jaar was overleden aan syfilis, een grote schande destijds.

In datzelfde jaar (oktober 1628) monsterde hij aan bij de VOC-kamer Amsterdam op het nieuwe vlaggeschip de Batavia als onderkoopman, toch een van de hoogste rangen aan boord. Het was bekend dat de hogere rangen veel (illegale) privé-handel konden drijven in het verre oosten en daarmee snel rijk werden. Een bekend ander voorbeeld uit deze contreien was de Kollumer Eyso de Wendt.

Uit eerder onderzoek voor het boek van Mike Dash blijkt dat Jeronimus erfgenaam was van Griete Douwes die te Bergum overleed en een zoon Sijbrant (Douwes ?) had. Jeronimus kwam met hem in conflict omdat deze kennelijk zijn moeders landerijen in Bergum had verkocht aan een zekere Goossen Oebes uit Lutjegeest (ik neem aan dat dit Lutjegast, de geboorteplaats van Abel Tasman, moet zijn), zonder toestemming van hem als mede-erfgenaam.

In de Hypotheekboeken van Tietjerksteradeel 89, fol. 83v schijnt een verwijzing te staan van de band van Sijbrant met apothekers.

Ook met de Leeuwarder apotheker Gerrit Everts waren er banden. Hij werd zelfs benoemd tot Jeronimus' agent in Friesland (Oud Notarieel Archief Haarlem 129, fol. 63)

Verder onderzoek in het streekarchief te Hoorn leverde tussen 1590 en 1610 geen doop op van Jeronimus of Belijtgen. Als ze doopsgezind waren wordt dat ook lastig natuurlijk. Pas als duidelijk is waar 'Lansom' lag en als daar nog laat 16e eeuwse bronnen beschikbaar zijn kunnen we eventueel verder sneupen. In Gens Nostra 1976, p. 136: Repertorium op de lenen van de Hofstad tol te Koudekerk (1368-1787), wordt nog een Jeronimus Cornelisz genoemd die rond 1615 een leen verwerft, maar ook dit lijkt niet de gezochte te zijn.

Tot dan nodig ik een ieder uit zijn ogen en oren in de diverse archieven goed open te houden, om uit te vinden of Jeronimus nu wel of niet een echte Fries was.

Bronnen:

1. De ondergang van de Batavia- M. Dash, 2002, uitgeverij Arbeiderspers
 2. Burgerboek Dokkum 1612 - Streekarchivariaat NO Fryslân, Dokkum
 3. Informatie H. Lups, uitgeverij Alvo.
 4. Het verraad van het Noorderkwartier- H. van Nierop, 1999, uitgeverij Bert Bakker
 5. Volksgezondheidszorg in de 16e en 17e eeuw te Hoorn- J. Steendijk-Kuypers
 6. Loterijregisters oude mannenhuis 1606 Haarlem, vindplaats 67-16, Rijksarchief Noordholland, Haarlem
 7. Naamlijsten der Friese predikanten, J.A. Romein
 8. DTB 171 (1605-1628), Ondertrouwregister Gerecht Dokkum, Ryksargyf Fryslan
 9. DTB Hoorn Trouwregister Hoorn 1579-1811, Streekarchief Westfriesland, Hoorn
 10. De Sneuper no. 61, dec. 2001, De geneeskundige situatie in Dokkum van de 16^e tot de 20^e eeuw, Apothekers, (deel 8), L. Meerema
 11. Informatie B. Kragten.
 12. Informatie J. Glasbergen.
- Sneuper website: <http://www.angelfire.com/vt/sneuper>

PUBLICATIE VAN HET DOCUMENTATIECENTRUM "LIUDGER IN NEDERLAND"

e-mail adres: klaes.sierksma@wanadoo.nl
© 2002 Tytsjerk, Kl. Sierksma

Het ware verhaal van de prediker LIUDGER, *742 - +809
Liudger werd in 742 geboren op het verveningsgoed Attingeheim (= "Eadingehiem") bij Ruwiel (thans gemeente Breukelen) op de Zwezer Eng. Zijn ouders Thiadgrim en Liafburg woonden er op een vee-, verveners- (mogelijk zelfs groothandels-) landgoed, in erfelijk bezit gekregen van de Frankische koning Pippijn I. Hier was het zuidelijkste puntje van het Friezenland.

---Liudgers ouders en grootvader Wurssing waren, bedreigd door de ziekelijke Friese koning Redbad ("Radboud"), verdreven van het erfelijk goed Eadingehiem, oostelijk van Dokkum, thans Ingwierrum-Ie (Hollands: Engwierum-Ee) aan de monding van de rivier Lauwers. Met hun vlucht raakte de familie -naar oud-Fries recht- het zgn. "Ethel" kwijt, een aanduiding behorende bij eliteboerenfamilies. (Geen adel, wat onbekend was bij de Friezen, maar wel door grondbezit en personeelsomvang "Herenboeren"). De Eadingerfamilie (ook Liudger dus) verwierf kort voor Redbads overlijden (719) het "ethel" terug, toen Thiadgrims jongste zoon terugkeerde naar het Friezenland en de familiebezittingen der Eadingers terug kreeg van Redbad.

---Van 755 tot 767 verbleef Liudger op de Martini-klooster-school in Utrecht. Zijn studies zette hij voort (767 - 772) in York bij de theoloog Alkewijn ("Alcuinus"), waarbij hij tot diaken werd verheven, zodat hij nu ook volgens kerkelijke recht mocht dopen. Liudgers studie eindigde met een 3-jarig verblijf in Utrecht (772 - 775). Daarna begon hij -naar eigen verlangen- aan een langdurige predikersloopbaan (volgens de institutie "Peregrinatio" van Benedictus).

---Liudger begon met het (her)bouwen van een kerk in Deventer (776), nam zich voor in Fries of Saksisch gebied een klooster op te richten, maar kreeg uit Utrecht eerst opdracht naar het land van zijn voorouders, naar Friezenland te gaan, waar Willibrordus' en Bonifatius' zending mislukt was en geëindigd met vermoording van laatstgenoemde in Dokkum (754). Sindsdien kreeg Liudger de "erenaam" LIUDGER DE VOLTOOIER.

---Liudgers uitzending -waartoe hij priester werd gewijd (777)- naar het noordelijke deel van het land van de Friezen was mede door Koning Karel (de Grote) bevorderd, wetende dat hij de taal van de Friezen verstond en sprak: de Friezen

hadden om zo iemand gevraagd, nadat Bonifatius bij een roofmoord (754) was omgekomen.

---De bekeringswerkzaamheden en het bouwen van kerken in (de huidige provincie) Fryslân en de (Groninger) Ommelanden, inclusief delen van Drenthe, van Ostfreeslaand (Ostfriesland) en Fraslönj (Nordfriesland), Helgoland enz., werden onderbroken van 784 - 787, toen Hertog Widukind de Saksen in opstand bracht. Liudger maakte een pelgrimsreis naar Rome en verbleef voor studie in het klooster op de Monte Cassino. Hij trad echter niet in als monnik bij de Benedictijnen. Van 787 tot 792 zette Liudger zich vooral in onder de oostfrieese en westsaksische bevolking. Bisschop van Trier worden, zoals hem werd aangeboden, weigerde hij uit bescheidenheid en verlangen naar verdere daadwerkelijke prediking op het land.

---Eindelijk werkte hij zijn plan voor grootser optreden uit, door de stichting (793) van een bisdomskerk in Munster (toen: Mimigernaford). Dat werd zijn missiecentrum; Liudger werd tot bisschop van Munster verheven (805). Met vele grondaankopen en dankzij verscheidene schenkingen, kon hij nu ook het stichten van een klooster, c.q. abdij ondernemen. Het werden in het Ruhrdal in 808 de kerk en het klooster onder bescherming ("Patrocinium") van de Salvator, van Christus de Heer, de Heiland van de Wereld, te Werden (nu deelstad van Essen). Tijdens een inspectiereis in 809 overlijdt Liudger 26 maart in Billerbeck. Volgens zijn verlangen wordt zijn lichaam overgebracht naar Werden en achter de kloosterkerk ter aarde besteld.

---Toen volgens de r.-k. synode van 813 het begraven van bisschoppen en abten binnen kerkmuren was toegestaan, is in 830 in Werden Liudgers graf met een (bovengrondse) krypte binnen de kloosterkerk overbrugd. Daarmee -een zgn. Verheffing tot de Altaren- is Liudger ook "heilig" verklaard. Jaarlijks vindt een grote (eucumenische) processie in Werden plaats op de eerste zondag in september.

---De Latijnschrijvende geestelijken van die tijd maakten het uitspreken van de Friese naam Liudger eendeels wat eenvoudiger (weglating van de i, c.q. j) en anderdeels meer conform de toenmalige kerktaal: de afstammeling van een Friese herenboeren-familie werd toen Sint L(i)udgerus, de Voltooier.

Klaes Sierksma c.s.l. *[dat is de ôfkoarting fan çommunitas Sancti Liudgeri!]* "...en de boer hij ploegde voort..." !!

BOEKEN EN BRONNEN

1. Kl.Sierksma, Bibliographie 1509-2002. Liudger de Voltooier. (Essen-Werden 2001-2002). 50 siden.

2. Kl.Sierksma, Liudger Thiadgrimszoon. Leven voortleven van een Christusprediker. (1995; 282 pgs., ill.)
3. (dez.), Liudger. Herkunft und Familie. (2000/2001; 56 pgs., ill.)
4. S.Lebecq, Marchands et navigateurs frisons du haut moyen age (1986; 2 dln, 376 + 472 pgs, ill.) N.B. Er is ook een vertaling in het Fries (1996: uitg. Fryske Akademy)
5. H.Halbertsma, Frieslands Oudheid. Het rijk van de Friese koningen, opkomst en ondergang. (Proefschrift UvG 1947; handelseditie -bewerking door E.H.P.Cordfunke en H.Sarfatie-2000; 406 pgs, ill.)
6. A.Angenendt, Geschichte des Bistums Münster. I. Mission bis Millennium (313-1000) (1998; 219

VRAAG

In De Sneuper 52, sept. 1999 vraagt Jaap Heeringa naar voorvaderen te Raard. Nog steeds is dit probleem niet opgelost. Dus: wie kan helpen bij de volgende vraag:
 Sjoerd Jans trouwde op 1-5-1769 in Foudgum met Saapke Jochums dv Jochum Jans en Aaltje Martens. Op 14-5-1786 trouwde Sjoerd Jans met Hiltje Krijns dv Crijn Jans en Claaske Liebkes. Hij overleed voor november 1792 te Aalsum.
 Kinderen: Aaltje, 25-11-1770, Jochum 20-2-1773, Jantje, 29-3-1776 en Tjeerd, 7-2-1781, allen te Foudgum.
 Wie waren de ouders van deze Sjoerd Jans?

INHOUDSOPGAVE

158	Redactioneel	E. Smits
159	Ledennieuws	E. Smits
	Genealogie	
161	Afstammingsreeks Van Driesum, 3	H. Combs
169	Afstammingsreeks Kingma	G. Helder
175	Kwartierstaat Odinga-Kalsbeek(reactie)	G.M. Procee
	Streekgeschiedenis	
188	Dokkumer Gilden 3: Grootshippersgilde	L. Meerema
193	Schoenmakersgilde	L. Meerema
194	Niet bewezen kindermoord te Engwierum	H. Hietkamp
198	De sulveren rinkelbel	B. te Boekhorst
	Achtergronden	
201	Was Jeronimus Cornelisz een Fries?	H. Zijlstra
206	Liudger in Nederland	Kl. Sierksma
	Varia	
160	Vraag naar Liudger-raam in RK-kerk	Kl. Sierksma
177	Beschrijving foto's van de fotopagina	Diverse
200	Reactie: Hans Hendrik Bommerson	E. Koopal
208	Inhoudsopgave + vraag: Heeringa	